

TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS

NÄKÖVAMMAISTEN KESKUSLIITTO RY

NÄKÖVAMMAREKISTERIN VUOSIKIRJA 2008

Matti Ojamo

THL

Näkövammaisten Keskusliitto ry

Kannen suunnittelu: Kaisu Saarikoski
Sivujen taitto: Kaisa Neuvonen

ISSN 1236-5114

Helsinki 2009

Vuosikirjan saatesanat

Näkövammarekisteri oli vuonna 2008 Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämissivuosituksen (Stakes) valtakunnallinen henkilörekisteri, jonka tekninen ylläpitäjä on Näkövammaisten Keskusliitto ry (NKL). Kuluvan vuoden alusta olemme Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) rekisteri. Näkövammarekisteri toimii Raha-automaattiyhdistyksen avustuksen turvin.

Näkövammarekisteritoiminta aloitettiin 1.1.1983. Rekisterissä on perustiedot yli 39 000 näkövammaisesta, joista elossa olevia on runsaat 16 000. Rekisterissä on siten vasta osa maan 80 000 näkövammaisen kokonaismäärästä. Rekisteriaineiston perusteella voidaan kuitenkin verraten hyvin seurata näkövammaisuuden demografista ja silmälääketieteellistä profiilia sekä niiden kehitystä Suomessa. Jakaumat ovat vuodesta toiseen hyvin samankaltaisia. 1 500 - 2 200 uutta ilmoitusta vuosittain ei sanottavimmin muuta sitä kuvaa suomalaisesta näkövammaisuudesta, mikä hahmotuu aineistomme perusteella. Aineistoa käytetään myös tutkimustoiminnassa.

Vuosikirjan laajempi laitos julkaistaan viiden vuoden välein. Laajempi laitos tulee varhaisempien vuosikirjojen tapaan sisältämään näkövammaisuuteen liittyvää taustatietoa sekä ristiintaulukoita ja analyysejä keskeisten muuttujien suhteen. Edellinen laajempi vuosikirja ilmestyi vuoden 2005 aineistoon perustuen ja seuraava tehdään vuoden 2010 aineistosta ja se ilmestyy syksyllä 2011.

Taulukot 1 - 14 on laadittu suoraan rekisteriaineiston perusteella. Taulukot 15 - 21 perustuvat rekisterissä virkatyönä tekemääni näkövammaisten sosiaalista asemaa koskevaan tutkimustyöhön. Raporttia "Rekisteröityjen näkövammaisten sosiaalinen asema vuonna 2000" voi tiedustella näkövammarekisteristä. Se on maksuton. Siitä on olemassa apuvälinelukijoita varten tekstiversio, josta kuvat ja taulukot on poistettu, mutta tekstit ovat samat. Käsiällä olevaan vuosikirjaan on päivitetty sosiaalista asemaa koskevat tilastot vuoden 2005 luvuilla. Uudesta aineistosta ei kuitenkaan julkaista erillistä raporttia.

Toimitan tarvittaessa lisätietoja rekisteristä ja sen aineistosta. Olen myös edelleen valmis toimittamaan erityistilastoja niitä haluaville.

Silmätautien erikoislääkäreiltä ja sairaaloiden silmätautien yksiköiltä tulevat näkövammarekisteri-ilmoitukset ovat rekisterin kattavuuden ja siten koko rekisteritoiminnan perustana. Jokainen rekisterille lähetetty ilmoitus on arvokas.

Kiitän lähetetyistä näkövammarekisteri-ilmoituksista ja yhteistyöstä.

Helsingissä, 15. syyskuuta 2009

Matti Ojamo, VTM
tutkimuspäällikkö
näkövammarekisteri

Sisältö

OSA 1 NÄKÖVAMMAISUUS JA NÄKÖVAMMAREKISTERI	1
1.1 Näkövammaisuuden määrittely ja luokittelu	1
1.2 Arviot näkövammaisten lukumäärästä Suomessa	3
1.3 Näkövammarekisterin toimintaperiaatteet	4
Näkövammarekisterin yhteystiedot	5
Näkövammarekisteri-ilmoituksen tekeminen ja lähettäminen	5
OSA 2 NÄKÖVAMMAREKISTERIN VUOSITILASTOT 2008	6
2.1 Ikäryhmät ja sukupuoli	7
2.2 Alueellinen jakautuminen	11
2.3 Näkövamman diagnoosi	14
Silmätautien sanastoa	14
2.4 Näkövamman vaikeusaste	24
2.5 Monivammaisuus ja diabetes	26
2.6 Vammautumisikä	28
2.7 Äidinkieli	29
2.8 Siviilisääty ja perheasema	30
2.9 Koulutusaste ja koulutusalat	33
2.10 Työllistyminen	35
2.11 Näkövammaisten ammatit	37
2.12 Käytetyt lähteet ja alan kirjallisuutta	39
Näkövammarekisterin ilmoituslomake ja sen täyttöohjeet	40

OSA 1 NÄKÖVAMMAISUUS JA NÄKÖVAMMAREKISTERI

1.1 Näkövammaisuuden määrittely ja luokittelu

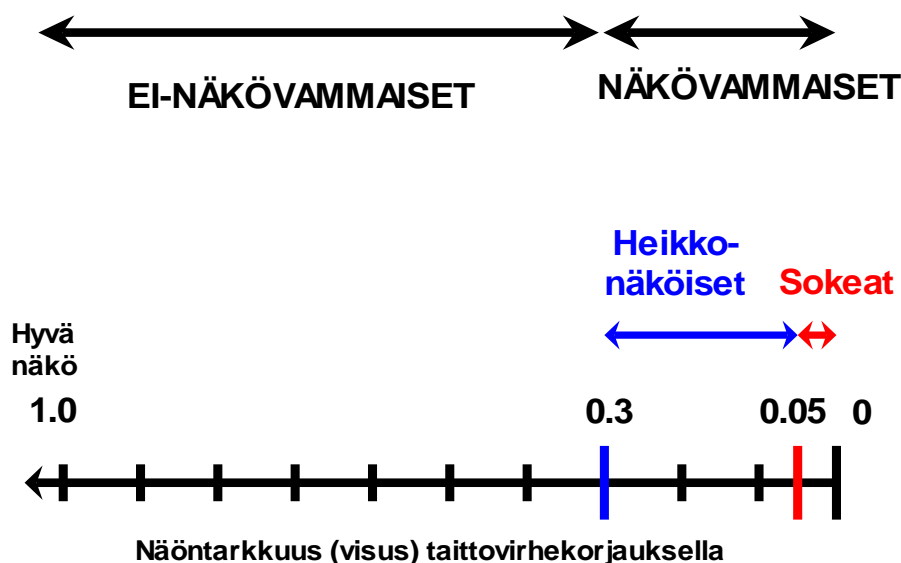
Vammaisuuden ja näkövammaisuuden määrittäminen riippuu yhteiskunnan arvomaailmasta ja yhteisön jäsenilleen asettamista vaatimuksista. Vammaisuus on yksilön suorituskyvyn ja yhteiskunnan vaatimusten välistä ristiriitaa. Näkövammaisuuden raja riippuu siitä, minkälaista näkökykyä yhteiskunta edellyttää jäseniltään. Esimerkiksi erilaisten visuaalisten opasteiden ja automaattien lisääminen lisää myös näkövammaisuutta, koska kaikki eivät pysty vastaanottamaan visuaalista tietoa ja automaattien käyttö on vaikeaa.

Näkövammaisena pidetään henkilöä, jolla on näkökyvyn alentumisesta huomattavaa haittaa jokapäiväisissä toi-

minnoissaan. Vamman aiheuttamaan haittaan vaikuttavat monet tekijät, mm. vammautumiskä, vamman kesto, henkilön psyykinen sopeutumiskyky ja uusien asioiden omaksumiskyky. Siihen vaikuttavat myös henkilön elämäntapa ja hänen tehtäviensä näkökyvylle asettamat vaatimukset, samoin ympäristöolosuhteiden ja yksilön oman toimintakyvyn välinen mahdollinen epäsuhta.

Yksilön näkökyky voidaan esittää jatkumona (Kuvio 1), jonka toisessa päässä on täydellinen tarkka näkö kaikissa olosuhteissa ja toisessa päässä täydellinen sokeus (valon tajun puute).

Kuvio 1. Näöntarkkuus ja näkövammaisuus

Näkövammaisuuden määrittely on sopimuksenvaraista; on vain päätetty, mihin kohtaan jatkumoa vedetään viiva, jossa näkövammaisuus alkaa ja missä kohdassa heikkonäköisyys on jo sokeutta. Näkövammaisena ei pidetä henkilöä, jonka näön heikentymisestä aiheutuneet haitat voidaan korjata silmä- tai piilolaseilla. Suomen näkövammarekisteri noudattaa näkövammaisuuden määrittelyssä ja luokittelussa Maailman Terveysjärjestön (WHO) suositusta (Taulukko 1). Valitettavasti tämä suositus ei ole kaikkialla maailmassa yleisesti käytössä.

Heikkonäköinen on henkilö, jonka paremman silmän näöntarkkuus on lasikorjauksen jälkeen alle 0.3 tai jonka näkö on muusta syystä vastaavalla tavalla heikentynyt. WHO:n luokituksessa heikkonäköisiin luetaan luokat 1 (heikkonäköinen) ja 2 (vaikeasti heikkonäköinen).

Sokeana pidetään henkilöä, jonka paremman silmän näöntarkkuus on lasikorjauksen jälkeen alle 0.05 tai jonka näkökentän halkaisija on alle 20 astetta. WHO:n luokituksessa sokeita ovat luokat 3 (syvästi heikkonäköinen), 4 (lähes sokea) ja 5 (täysin sokea).

Taulukko 1. Näkövammojen luokitus WHO:n määritelmän mukaan

Näkövammam- keusasteluokka	Näöntarkkuus eli visus (v)	Näkökentän halkaisija (Ø)	Toiminnallinen kuvaus
1 Heikkonäköinen	0.3 >v ≥ 0.1		Lähes normaali toiminta näön turvin mahdollista optisin apuvälinein.
2 Vaikeasti heikkonäköinen	0.1 >v ≥ 0.05		Näön käyttö sujuu vain erityisapuvälinein, lukunopeus on hidastunut.
3 Syvästi heikkonäköinen	0.05 >v ≥ 0.02	Ø ≤ 20°	Yleensä ei näe lukea kuin luku-TV:llä. Suuntausnäkö puuttuu. Liikkuminen tuottaa vaikeuksia. Muiden aistien apu on tarpeen.
4 Lähes sokea	0.02 >v - 1/∞	Ø ≤ 10°	Toiminta pääasiassa muiden aistien kuin näköaistin varassa.
5 Täysin sokea	v = 0 ei valon tajua		Näöstä ei ole apua. Toiminta muiden aistien (erityisesti kullo- ja tuntoaistin) varassa.

Lähde: The Prevention of Blindness, Wld Hlth Org. Techn. Rep. Ser., 1973, No 518, WHO, Geneva 1973. Suomenkieliset nimitykset ja toiminnallinen kuvaus: NKL.

1.2 Arviot näkövammaisten lukumäärästä Suomessa

Tarkat tiedot näkövammaisten lukumäärästä Suomessa puuttuvat toistaiseksi. Viimeisimpiin tutkimuksiin, kansainvälisiin vertailutietoihin ja muihin arvioihin viitaten oletetaan, että näkövammaisia on Suomessa ainakin 80 000. Tämä on noin 1.5 % väestöstä. Näkövammarekisteriin tulevien ilmoitusten ikäjakauman perusteella voidaan arvioida näkövammaisten lukumääriä ikäryhmittäin. Viime vuosina rekisteriin tulleista uusista ilmoituksista runsaat 80 - 85 % on koskenut 65 vuotta täyttäneitä, 12 - 14 % työikäisiä ja 2 - 8 % lapsia ja nuoria.

Arvioidaan, että 80 000 näkövammaisesta jopa lähes 70 000 on ikääntyneitä ja 10 000 työikäisiä. Alle 18-vuotiaita on 1 000 - 1 500.

Silmälääkäri Leena Häkkinen totesi väitöskirjassaan (1984), että 7 % 65 vuotta täyttäneestä väestöstä (Turun kaupungissa) on näkövammaisia. Toisaalta hän toteaa, että 12 %:lla verkkokalvon keskeisen osan ikärappeuma on heikentänyt näkökykyä siinä määrin, että heitä voidaan pitää näkövammaisina (näöntarkkuus alle 0.3). Näkövammaisten lukumäärä on tämän arvioiden mukaan 55 000 - 72 000. Silmälääkärien Heli Hirvelän ja Leila Laatikaisen tutkimuksen (1995) tuloksissa todetaan, että 70 vuotta täyttäneistä henkilöistä 10 % on WHO:n määritelmän mukaisia heikkonäköisiä ja 2 % sokeita. Tämän mukaan näkövammaisia olisi pelkästään tässä ikäryhmässä 68 000.

Iso-Britanniassa heikkonäköisyyden prevalenssin arvioidaan olevan 100 000 asukasta kohden 1 100 ja

sokeuden 700 (1991). Norjassa näkövammaisuuden prevalenssin arvioidaan olevan 100 000 asukasta kohden 1 400 (1993) ja Ruotsissa 1 150 (1990). Suomen väkilukuun suhteutettuna näiden arvioiden mukaan Suomessa olisi 90 000 (Iso-Britannian prevalenssin mukaan laskettuna), 70 000 (Norjan mukaan) tai 60 000 (Ruotsin mukaan) näkövammaista. Tuoreet tiedot Norjasta osoittavat, kuinka väestön ikääntymisen myötä näkövammaisten lukumäärä on nousussa kaikissa korkean elintason maissa. Norjan tilastollisen keskustoimiston (SSB) tutkimuksen (2008) perusteella arvioidaan näkövammaisten lukumäärän olevan jo 130 000.

Kansanterveyslaitoksen johtaman Terveys-2000 –tutkimuksen tulokset antavat jonkin verran edellä kuvattuja tuloksia pienemmän arvion näkövammaisten kokonaismäärästä. Tutkimustulosten mukaan 65 vuotta täyttäneestä väestöstä 4.3 % on heikkonäköisiä ja 2 % 'vaikeasti heikkonäköisiä tai sokeita'. Tämän mukaan 65 vuotta täyttäneitä näkövammaisia olisi Suomessa noin 50 000.

Näkövammaisten Keskusliiton kuntoutuskeskuksen arvio on, että Suomessa syntyy vuosittain 70 - 100 näkövammaista lasta. Tarkkaa lukumäärää ei tiedetä, koska valtaosa näkövammaisina syntyvistä lapsista on monivammaisia, eikä näkövammaa heti havaita. Saman tahon arvion mukaan työiässä näkövammautuu vuosittain 300 - 400 henkilöä. Ikääntyneenä näkövammautuneita on em. ryhmiin verrattuna moninkertainen määrä.

1.3 Näkövammarekisterin toimintaperiaatteet

Näkövammarekisteritoimintaa säätelevät ensisijaisesti laki (556/89) ja asetus (774/89) terveydenhuollon valtakunnallisista henkilörekistereistä sekä henkilötietolaki (523/99).

Toiminta alkoi vuoden 1983 alussa, jolloin lääkintöhallitus perusti rekisterin. Nytemmin rekisteri on Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) rekisteri, jonka tekninen ylläpitäjä on Näkövammaisten Keskusliitto ry.

Em. lain mukaan terveydenhuollon viranomaiset ja laitokset ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä antamaan näkövammaisista asetuksessa mainitut tiedot maksutta rekisteriin. Rekisteriin tallennetaan näkövammojen levinneisyyden, epidemiologian, ennaltaehkäisyyn ja hoidon, lääkinnällisen kuntoutuksen sekä erityispalveluiden käytön ja tarpeen selvittämisen kannalta tarpeelliset tiedot.

Stakes on antanut ohjekirjeen (Ohjeita ja luokituksia 2004:5) tietojen ilmoittamisesta näkövammarekisteriin. Rekisteri-ilmoituksen näkövammaisesta tekee silmätautien erikoislääkäri tai sairaaloiden silmätautien yksikkö. Ilmoituslomakkeen voi täyttää myös sairaalan kuntoutusohjaaja tai näönkäytönopettaja tai muu vastaava henkilö,

mutta lomakkeen sisällön varmentaa silmäyksikön lääkäri allekirjoituksellaan. Rekisteri-ilmoitukseksi hyväksytään myös kopiot potilasasiakirjoista ja lääkärinlausunnoista, jos niistä ilmenevät rekisteröinnin kannalta riittävät tiedot.

Näkövammaisena rekisteriin ilmoitetaan pysyvästi näkövammaisen henkilö, jonka paremman silmän korjattu näöntarkkuus on vähemmän kuin 0.3 tai jota on jostakin muusta syystä pidettävä em. tavalla vammautuneeseen verrattavana. Ilmoitus tehdään sekä kaikista uusista tapauksista että myös sellaisista vanhoista tapauksista, joissa näkökyky on merkitsevästi muuttunut tai joiden suhteen on epäselvää, onko ilmoitus jo tehty.

Ilmoitus tehdään Stakesin lomakkeella no 420 tai 420a (ruotsinkielinen). Ilmoituslomakkeen malli on vuosikirjan painetun laitoksen liitteenä. Lomakkeen voi myös poimia kotisivuiltamme (osoite seuraavalla sivulla). Ilmoituslomakkeet ja palautuskuoret ovat maksuttomia ja niitä voi tilata näkövammarekisteristä. Käytettäessä rekisterin omia palautuskuoria maksaa rekisteri postimaksun. Ilmoitusta ei saa tietosuojasystistä johtuen lähettää faksilla tai sähköpostilla.

Näkövammarekisterin yhteystiedot

Näkövammarekisteri toimii Näkövammaisten palvelu- ja toimintakeskus Iiriksessä Näkövammaisten Keskusliitto ry:n tiloissa.

Tutkimusluvut ja tietosuojaja

Vastaava lääkäri Hanna Kannisto, LL, silmätautien erikoislääkäri
hanna.kannisto@nkl.fi

Tilastotiedot ja tutkimusyhteistyö

Tutkimuspäällikkö Matti Ojamo, VTM
matti.ojamo@nkl.fi

Kirjallisuustietopalvelu

Tietopalvelunhoitaja Kaisa Neuvonen, KM, informaattikko
kaisa.neuvonen@nkl.fi

Materiaalitulaukset ym.

Toimistos sihteeri Marjo Hyötyläinen
marjo.hyotylainen@nkl.fi

Käyntiosoite: Näkövammaisten palvelu- ja toimintakeskus Iiris
Marjaniementie 74, Itäkeskus, 00930 Helsinki

Postiosoite: Näkövammarekisteri
PL 63
00030 IIRIS

Puhelin: (09) 396 041

Faksi: (09) 3960 4720

Kotisivut: <http://www.nkl.fi/nvrek/>

Näkövammarekisteri-ilmoituksen tekeminen ja lähettäminen

Ilmoitus tehdään Stakesin lomakkeella no 420 tai 420a (ruotsink.) tai lähettämällä kopiot potilasasiakirjoista, jos niistä ilmenevät vastaavat tiedot.

Ilmoituslomakkeita voi tilata rekisteristä maksutta tai lomakkeen voi poimia kotisivuiltamme osoitteesta <http://www.nkl.fi/nvrek>

Lomakkeen voi myös täyttää suoraan kotisivuiltamme. Lomake tulostetaan ja lisätään lähettäjän leima tai sv-numero.

Ilmoitus tulee lähettää postitse. Maksutonta palautuskuorta käyttämällä ei lähettäjän tarvitse huolehtia postimaksusta.

Tietosuojan vuoksi lomaketta ei saa lähettää faksilla eikä sähköpostin liitetiedostona.

(Tietojen ilmoittaminen näkövammarekisteriin. Stakes Ohjeita ja luokituksia 2004:5)

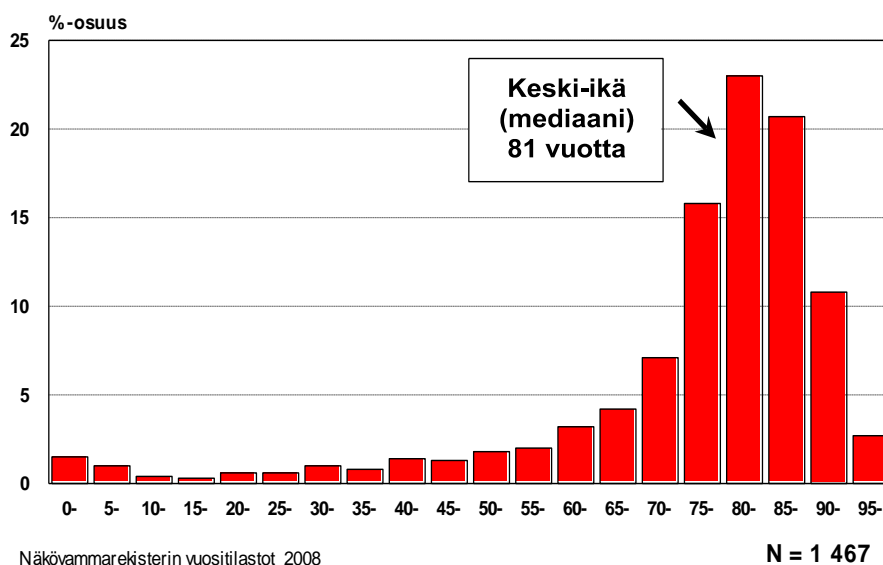
OSA 2 NÄKÖVAMMAREKISTERIN VUOSITILASTOT 2008

Vuositilastossa keskeiset jakaumat esitetään suorina jakaumina. Tilastotauluissa näkyy paitsi muuttujan jakauma koko rekisterin osalta, myös uusien rekisteröityjen jakauma. Kaikissa rekisterin perusaineistoa kuvaavissa taulukoissa (3 – 14) on sama tietosisältö. Niissä on lukumäärät ja %-jakauma sekä vakioimaton ja ikä- ja sukupuoli-vakioitu prevalenssi sekä vuonna 2008 uusina ilmoitettujen lukumäärä, %-jakauma ja vakioimaton insidenssi. Prevalenssi on sama kuin esiintyvyys, kaikki tapaukset yhteensä väestöpohjaan suhteutettuna. Insidenssi on sama kuin ilmaantuvuus, uudet tapaukset väestöpohjaan suhteutettuna. Muuttujien välisiä ristiintaulukoita ei ole otettu mukaan. Ne, kuten myös tilastolliset analyysit merkitsevyseroista, esite-

tään vuosikirjan laajemmassa laitoksessa, joka laaditaan viiden vuoden välein. Edellinen ilmestyi vuoden 2005 aineistoon perustuen ja seuraava tehdään vuoden 2010 aineistosta.

Vuositilaston taulukot 2 - 14 on laadittu suoraan rekisteriaineistosta. Rekisteröityjen näkövammaisten sosiaalista asemaa kuvaavat taulukot 15 - 21 perustuvat rekisterissä tehtyihin erillisiin tutkimuksiin. Niiden pohjana oleva tilapäinen tutkimusrekisteri on muodostettu yhdistämällä henkilötunnusten avulla näkövammarekisterin näkövammaisuutta koskeviin tietoihin sosiaalista asemaa koskevat tiedot koko väestön käsittävstä väestölaskennan tietokannasta. Tuoreimmat tiedot perustuvat vuoden 2005 väestölaskentaan.

Kuvio 2. Ikäryhmät, uudet rekisteröidyt näkövammaiset vuonna 2008

2.1 Ikäryhmät ja sukupuoli

Näkövammaisuus Suomessa, kuten muissakin korkean elintason maissa Länsi-Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa painottuu ikääntyneisiin. Rekisteröityjen näkövammaisten keski-ikä (mediaani) on 78 vuotta. Uusien rekisteröityjen keski-ikä vuonna 2008 oli 81 vuotta (Taulukko 3).

Vuositilastossa käytetty viisiluokkainen ikäryhmittely on tehty yleisistä jaotteista poiketen pääasiassa keskeisten näkövammaisten diagnoosien ikäryhmittäisen esiintymisen perusteella. Ikäryhmät ovat seuraavat (suluissa ikäryhmän prosenttiosuus): lapset ja nuoret, 0 -17 v (5 %), nuoret aikuiset, 18 - 39 v (9 %), keski-ikäiset, 40 - 64 v (18 %), ikääntyvät, 65 - 84 v (38 %) sekä vanhukset, 85 vuotta täyttäneet (30 %). 65 vuotta täyttäneistä käytetään tekstissä nimitystä ikääntyneet. Heitä on yhteensä 68 % rekisteröidyistä.

Näkövammaisten miesten ja naisten ikäjakaumat poikkeavat selvästi toisistaan. Naiset ovat vanhempia kuin miehet. Naisten keski-ikä on 82 vuotta ja miesten 68 vuotta. Miehistä alle 40-vuotiaita on 21 % - naisista vain 10 %. Vastaavasti 65 vuotta täyttäneitä on

miehistä 53 %, mutta naisista peräti 77 %. Naisilla on rekisterissä selkeä enemmistö, 62 %. Miehet ovat kuitenkin enemmistönä nuorimmissa ikäryhmissä aina ikäryhmään 55 - 64 -vuotiaat saakka. Tätä vanhemmissa ikäryhmissä naisia on huomattavasti enemmän kuin miehiä. Naisten lukumäärä 85 vuotta täyttäneiden ikäryhmässä on 3.5-kertainen miesten lukumäärään verrattuna.

Kuva rekisteröityjen näkövammaisten miesten ja naisten ikäjakaumien eroista täsmentyy, kun tarkastellaan väestöpohjaan suhteutettuja ikä- ja sukupuoli-vakioituja prevalensseja eli esiintyvyyttä. Rekisteröidyn näkövammaisuuden ikä- ja sukupuolivakioitu kokonaisprevalenssi 10 000 henkilöä kohden on 33.8 (vakioimaton: 30.7). Naisten prevalenssi on 37.5 ja miesten 23.8.

Prevalenssit nousevat siirryttäessä nuoremmissa ikäryhmistä vanhempiin. Erittymisen jyrkästi prevalenssi kasvaa 65 vuotta vanhemmissa ikäryhmissä. Miesten prevalenssit ovat naisten prevalenssia suuremmat nuoremmissa ikäryhmissä ikäryhmään 55 - 64 -vuotiaat asti, minkä jälkeen naisten prevalenssit ovat suuremmat.

Taulukko 2. Näkövammarekisterin kasvu vuonna 2008

- Käsitelty uusia ilmoituksia ja muutosilmoituksia	1 921
- Lisätty uusia rekisteröityjä näkövammaisia	1 629
- joista ko. vuonna näkövammautuneita henkilöitä	1 467
- Rekisterissä henkilötietueita yhteensä vuoden lopussa	44 673
- Rekisteröityjä henkilöitä yhteensä vuoden lopussa	39 370
- Ko. vuonna kuolleita rekisteröityjä	1 387
- Elossa olevia rekisteröityjä näkövammaisia yhteensä vuoden lopussa	16 375

Näkövammarekisterin vuositilastot 2008

Taulukko 3. Rekisteröityjen näkövammaisten ikäryhmät sukupuolen mukaan. Lukumäärä, %-jakauma, vakioimaton sekä ikä- ja sukupuolivakioitu prevalenssi ja insidenssi 10 000 henkilöä kohden, kaikki rekisteröidyt sekä uudet rekisteröidyt vuonna 2008

Kaikki	Väestö	Kaikki rekisteröidyt näkövammaiset 31.12.2008				Uudet rekisteröidyt näkövammaiset 2008		
		rekist. näköv. lkm	%-jakauma	vakioimaton preval.	vakioitu prevalenssi	rekist. näköv. lkm	%-jakauma	vakioimaton insidenssi
0 – 14 v	891 162	550	3.4	6.17	1.04	42	2.9	0.47
15 – 24 v	658 617	702	4.3	10.66	1.33	12	0.8	0.18
25 – 34 v	674 491	635	3.9	9.41	1.20	23	1.6	0.34
35 – 44 v	680 055	815	5.0	11.98	1.54	33	2.2	0.49
45 – 54 v	759 650	1 077	6.6	14.18	2.03	46	3.1	0.61
55 – 64 v	770 271	1 421	8.7	18.45	2.67	76	5.2	0.99
65 – 74 v	472 847	1 691	10.3	35.76	3.19	166	11.3	3.51
75 – 84 v	315 424	4 554	27.8	144.38	9.17	568	38.7	18.01
85 v+	103 797	4 930	30.1	474.97	11.62	501	34.2	48.27
Yhteensä	5 326 314	16 375	100.0	30.74	33.79	1 467	100.0	2.75
0 – 17 v	1 091 560	774	4.7	7.09	1.47	45	3.1	0.41
18 – 39 v	1 444 640	1 487	9.1	10.29	2.81	44	3.0	0.30
40 – 64 v	1 898 046	2 939	17.9	15.48	5.53	143	9.7	0.75
65 – 84 v	788 271	6 245	38.1	79.22	12.11	734	50.0	9.31
85 v+	103 979	4 930	30.1	474.97	11.62	501	34.2	48.27
keski-ikä		78				81		

Näkövammarekisterin vuositilastot 2008

Jatkuu seur.sivulla

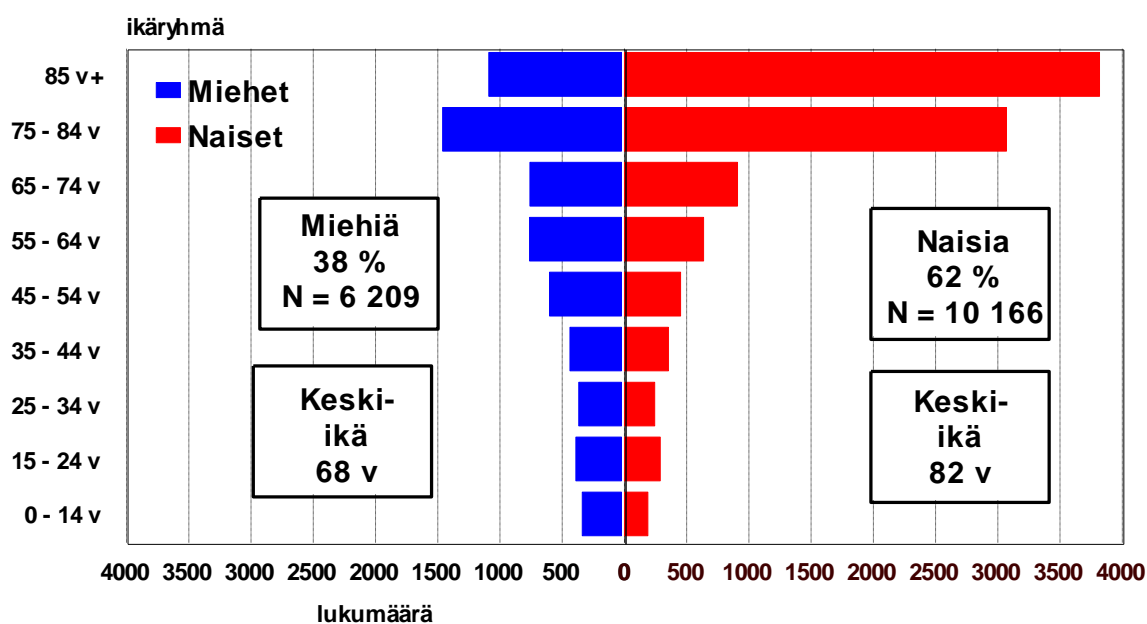
Taulukko 3 jatkuu

Miehet	Väestö	Kaikki rekisteröidyt näkövammaiset 31.12.2008				Uudet rekisteröidyt näkövammaiset 2008		
		rekist. näköv. lkm	%-jakautuma	vakioimaton preval.	vakioitu prevalenssi	rekist. näköv. lkm	%-jakautuma	vakioimaton insidenssi
Ikäryhmä	väkiluku 2008							
0 – 14 v	455 175	339	5.5	7.45	1.30	24	4.7	0.53
15 – 24 v	336 449	391	6.3	11.62	1.50	9	1.8	0.27
25 – 34 v	346 247	368	5.9	10.63	1.41	9	1.8	0.26
35 – 44 v	346 410	438	7.1	12.64	1.68	16	3.2	0.46
45 – 54 v	381 504	602	9.7	15.78	2.31	23	4.5	0.60
55 – 64 v	380 565	762	12.3	20.02	2.92	39	7.7	1.02
65 – 74 v	218 156	759	12.2	34.79	2.91	76	15.0	3.48
75 – 84 v	120 859	1 461	23.5	120.88	5.59	185	36.5	15.31
85 v+	26 288	1 089	17.5	414.26	4.17	126	24.9	47.93
Yhteensä	2 611 653	6 209	100.0	23.77	23.77	507	100.0	1.94
0 – 17 v	557 268	460	7.4	8.25	1.76	27	5.3	0.48
18 – 39 v	740 181	836	13.5	11.29	3.20	23	4.5	0.31
40 – 64 v	948 901	1 604	25.8	16.90	6.14	70	13.8	0.74
65 – 84 v	339 015	2 220	35.8	65.48	8.50	261	51.5	7.70
85 v+	26 288	1 089	17.5	414.26	4.17	126	24.9	47.93
keski-ikä		68				78		

Naiset	Väestö	Kaikki rekisteröidyt näkövammaiset 31.12.2008				Uudet rekisteröidyt näkövammaiset 2008		
		rekist. näköv. lkm	%-jakautuma	vakioimaton preval.	vakioitu prevalenssi	rekist. näköv. lkm	%-jakautuma	vakioimaton insidenssi
Ikäryhmä	väkiluku 2008							
0 – 14 v	435 987	211	2.1	4.84	0.78	18	1.9	0.41
15 – 24 v	322 168	311	3.1	9.65	1.15	3	0.3	0.09
25 – 34 v	328 244	267	2.6	8.13	0.98	14	1.5	0.43
35 – 44 v	333 645	377	3.7	11.30	1.39	17	1.8	0.51
45 – 54 v	378 146	475	4.7	12.56	1.75	23	2.4	0.61
55 – 64 v	389 706	659	6.5	16.91	2.43	37	3.9	0.95
65 – 74 v	254 691	932	9.2	36.59	3.43	90	9.4	3.53
75 – 84 v	194 565	3 093	30.4	158.97	11.39	383	39.9	19.68
85 v+	77 509	3 841	37.8	495.56	14.15	375	39.1	48.38
Yhteensä	2 714 661	10 166	100.0	37.45	37.45	960	100.0	3.54
0 – 17 v	534 292	314	3.1	5.88	1.16	18	1.9	0.34
18 – 39 v	704 459	651	6.4	9.24	2.40	21	2.2	0.30
40 – 64 v	949 145	1 335	13.1	14.07	4.92	73	7.6	0.77
65 – 84 v	449 256	4 025	39.6	89.59	14.83	473	49.3	10.53
85 v+	77 509	3 841	37.8	495.56	14.15	375	39.1	48.38
keski-ikä		82				82		

Näkövammarekisterin vuositilastot 2008

Kuvio 3. Rekisteröityjen näkövammaisten ikäryhmät sukupuolen mukaan

Näkövammarekisterin vuositilasto 2008

N = 16 375

Uusien vuonna 2008 rekisteröityjen näkövammaisten ikäjakauma

Väestön ikääntyminen näkyy selvästi tarkasteltaessa uusien rekisteröityjen näkövammaisten ikäjakaumia. 65 vuotta täyttäneiden osuus on viime vuosina kasvanut. Vuonna 1998 tämän ryhmän osuus ylitti ensimmäisen kerran 80 %. Lasten ja nuorten (0 - 17-vuotiaiden) osuus uusista rekisteröidyistä on nyt 3.1 %, nuorten aikuisten (18 - 39-

vuotiaat) osuus on 3.0 %, keski-ikäisten (40 - 64-vuotiaat) osuus on 9.7 % ja ikääntyneiden (65 vuotta täyttäneet) osuus on 84.2 %. Näkövammaisten naisten ja miesten ikäero näkyy myös uusilla rekisteröidyillä selkeästi. 65 vuotta täyttäneiden osuus uusilla rekisteröidyillä miehillä on 76 % mutta naisilla peräti 88 %.

2.2 Alueellinen jakautuminen

Jakautumat on muodostettu rekisteriin ilmoitetun henkilön asuinkunnan (31.12.2008) perusteella. Asuinkunnat saadaan henkilötunnusten avulla suoraan väestön keskusrekisteristä vuosittaisen päivityksen yhteydessä. Koko rekisteritoiminnan ajan vuodesta 1983

alkaen on ilmoituksia tullut väestöpohjaan suhteutettuna eniten Itä- ja Pohjois-Suomesta. Tämä viestii sekä näkövammaisuuden esiintymisen alueellisista eroista että eroista ilmoitusaktiiviteetissa. Todennäköisesti jälkimmäinen tekijä vaikuttaa enemmän.

Prevalenssit sairaanhoitopiireittäin

Rekisteröidyn näkövammaisuuden ikä- ja sukupuolivakioitu kokonaisprevalenssi 10 000 asukasta kohden on 33.5 (vakioimaton 30.7). Kuopion yliopistolaisen keskussairaalaapiirin vastuualueella prevalenssi on korkein (42.2) ja Oulun YKSP:n alueella lähes yhtä korkea (39.8). Turun YKSP:n alueella prevalenssi (32.1) on lähes koko maan prevalenssin tasolla. Muilla alueilla prevalenssit ovat pienemmät. Tampereen YKSP:n alueella prevalenssi on 31.6 ja Helsingin YKSP:ssä 27.7.

Yksittäisten sairaanhoitopiirien prevalensseissa on suuret erot. Korkein prevalenssi on jo pitkään ollut Itä-Savon shp:ssä (67.0), jossa se on kaksinkertainen koko maan keskiarvoon nähden. Muita erityisen korkean prevalenssin sairaanhoitopiirejä ovat Lappi (47.0), Pohjois-Savo (44.6), Länsi-Pohja

(43.4), Keski-Pohjanmaa (43.0), Pohjois-Karjala (41.3), Etelä-Pohjanmaa (39.5), Pohjois-Pohjanmaa (38.6), Kanta-Häme (38.2), Etelä-Savo (36.9), Keski-Suomi (35.8) sekä Satakunta (35.6). Matalimmat prevalenssit ovat Kymenlaaksossa (22.3), Pirkanmaalla (25.7), Helsinki-Uusimaalla (27.8), Ahvenanmaalla (29.1), Kainuussa (29.4), Varsinais-Suomessa (30.2) sekä Vaasassa (30.5).

Sairaanhoitopiirien väliset erot ovat viime vuosina pienentyneet. Korkein prevalenssi on kuitenkin edelleen kolminkertainen matalimpaan verrattuna. Näin suuret erot eivät voi selittyä pelkästään näkövammaisuuden esiintymisen mahdollisilla eroilla sairaanhoitopiireittäin. Ilmoitusaktiiviteetin erot vaikuttavat.

Insidenssit sairaanhoitopiireittäin

Uusien, vuonna 2008 rekisteriin ilmoitettujen henkilöiden mukaan laskettujen insidenssien jakauma on hyvin samankaltainen kuin koko rekisteriaineistosta laskettujen prevalenssienkin ja-

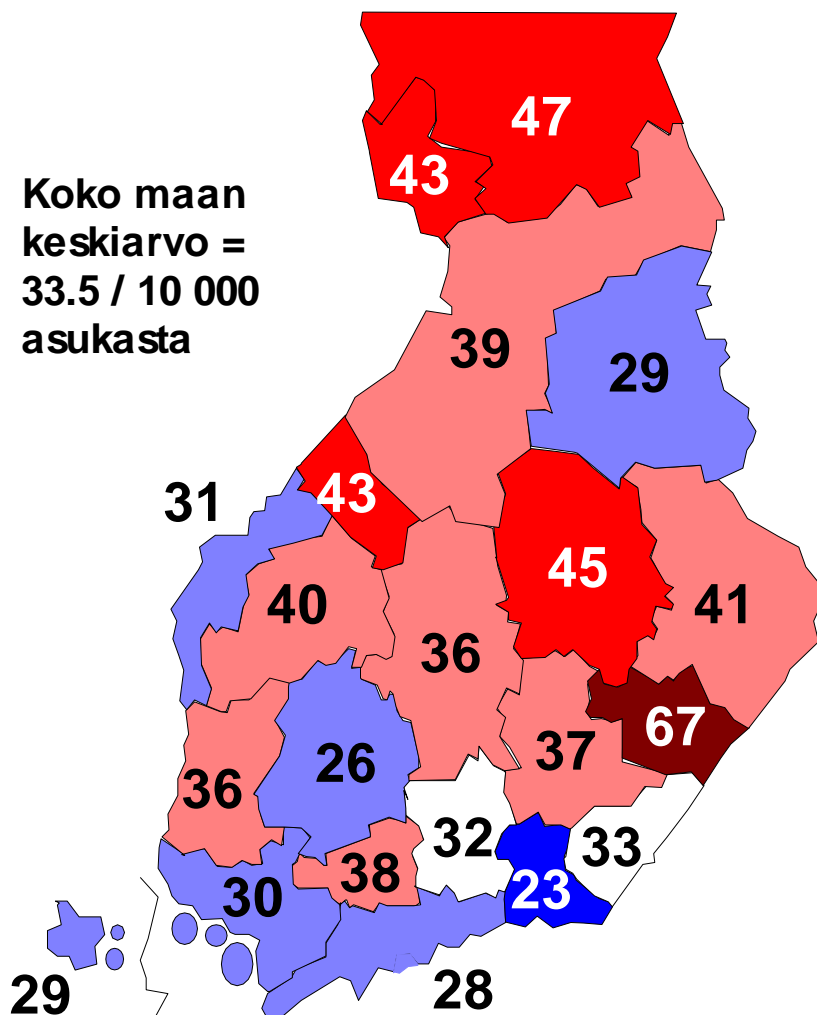
kauma. Rekisteröidyn näkövammaisuuden (vakioimaton) insidenssi on 2.75 koko maassa 10 000 henkeä kohden. Korkein insidenssi vuonna 2008 on Itä-Savon shp:n 9.0. Se on

yli kolminkertainen koko maan lukujen mukaan laskettuun insidenssiin verrattuna. Muita korkean insidenssin alueita vuonna 2008 ovat Länsi-Pohja (5.3), Etelä-Karjala (5.3), Lappi (4.8), Vaasa (4.3), Etelä-Pohjanmaa (4.3), Pohjois-Savo (4.1) ja Pohjois-Karjala (4.1). Näissä sairaanhoitopiireissä insidenssit ovat 1.5 - 1.9 -kertaisia koko maan lu-

kujen perusteella laskettuun insidenssiin verrattuna. Vähiten uusia näkövammarekisteri-ilmoituksia on väestöpohjaan verrattuna tullut vuonna 2008 Kainuusta (1.2), Pirkanmaalta (1.2), Varsinais-Suomesta (1.7) sekä Kymenlaaksosta (1.9). Näissä sairaanhoitopiireissä insidenssit ovat 44 - 69 prosenttia koko maan insidenssistä.

Kuvio 4. Rekisteröidyn näkövammaisuuden vakioidut prevalenssit / 10 000 asukasta sairaanhoitopiireittäin

Näkövammarekisterin vuositilastot 2008

N = 16 375

Taulukko 4. Rekisteröidyt näkövammaiset yliopistollisten keskussairaaloiden vastuualueiden mukaan sairaanhoitopiireittäin. Lukumäärä, vakioimaton sekä ikä- ja sukupuoli vakioitu prevalenssi ja insidenssi 10 000 henkilöä kohden, kaikki rekisteröidyt sekä uudet rekisteröidyt vuonna 2008

Sairaanhoitopiiri yliopistosairaalan vastuualuejaon mukaan	Väestö	Kaikki rekisteröidyt 31.12.2008			Uudet rekisteröidyt 2008	
	väkiluku 2008	lkm	vakioimaton preval.	vakioitu prevalenssi	lkm	vakioimaton insidenssi
Helsingin YKSP	1 910 634	4 115	21.54	27.65	412	2.16
01 Uusimaa ja Helsinki	1 586 185	3 255	20.52	27.79	305	1.92
08 Kymenlaakso	189 155	430	22.73	23.34	36	1.90
09 Etelä-Karjala	135 294	430	31.78	32.99	71	5.25
Turun YKSP	732 042	2 206	30.13	32.07	154	2.10
03 Varsinais-Suomi	493 789	1 371	27.76	30.23	84	1.70
04 Satakunta	238 253	835	35.05	35.60	70	2.94
Tampereen YKSP	1 302 732	3 773	28.96	31.63	322	2.47
05 Kanta-Häme	183 691	655	35.66	38.22	52	2.83
06 Pirkanmaa	506 833	1 133	22.35	25.74	61	1.20
07 Päijät-Häme	225 293	663	29.43	31.88	43	1.91
15 Etelä-Pohjanmaa	207 229	795	38.36	39.53	88	4.25
16 Vaasa	179 686	527	29.33	30.50	78	4.34
Kuopion YKSP	903 217	3 578	39.61	42.16	344	3.81
10 Etelä-Savo	107 751	411	38.14	36.85	36	3.34
11 Itä-Savo	61 249	452	73.80	66.97	55	8.98
12 Pohjois-Karjala	181 227	694	38.29	41.34	74	4.08
13 Pohjois-Savo	264 159	1 100	41.64	44.57	108	4.09
14 Keski-Suomi	288 831	921	31.89	35.82	71	2.46
Oulun YKSP	781 656	2 544	32.55	39.77	226	2.89
17 Keski-Pohjanmaa	83 197	323	38.82	42.96	27	3.25
18 Pohjois-Pohjanmaa	417 070	1 196	28.68	38.61	91	2.18
19 Kainuu	84 831	235	27.70	29.39	10	1.18
20 Länsi-Pohja	70 076	282	40.24	43.35	37	5.28
21 Lappi	126 482	508	40.16	47.00	61	4.82
22 Ahvenanmaa	29 210	77	26.36	29.12	9	3.08
Asuinpaikka tuntematon		82			0	
Yhteensä	5 326 314	16 375	30.74	33.53	1 467	2.75

Näkövammarekisterin vuositilastot 2008

2.3 Näkövammaan diagnoosi

Rekisteri-ilmoituslomakkeeseen silmälääkäri merkitsee ykkösdiaagnoosiksi sen diagnoosin, joka on viimeksi heikentänyt paremman silmän näköä. Tämän lisäksi voidaan ilmoittaa kolme muuta diagnoosia. Diagnoosijakaumat tehdään ykkösdiaagnoosien perusteella. Erilaisia ykkösdiaagnooseja on rekisterissä yli 300. Ilmoitetut diagnoosit luokitellaan rekisterissä ICD-9 -tautiluoki-

tukseen perustuvan, erityisesti silmätauteja koskevan sovellutuksen mukaan (Coding Manual for Medical Eye Services, Based on ICD-9 Coding Manual). Luokittelu on sekä anatominen että tyyppin mukainen. Tämä luokitus on silmätautien osalta tarkempi kuin yleisesti käytössä olevat ICD-9 - ja ICD-10 -tautiluokitukset.

Silmätautien sanastoa

360.21 Patologinen likitaitteisuus on vaikea-asteinen taittovika, josta käytetään myös nimitystä myopia maligna. Sen aiheuttaa silmän liiallinen piteneminen, joka voi johtaa verkkokalvon repeytymiseen ja irtaumaan sekä näön menetykseen.

362.01 Diabeettinen retinopatia (ei-proliferatiivinen) on tavallisimmin aikuisiällä alkaneen diabeteksen aiheuttama verkkokalvon vaurio, johon ei liity uudissuonten muodostumista.

362.02 Diabeettinen retinopatia (proliferatiivinen) on tavallisimmin insuliinihoitoisen, nuoruusiässä alkaneen diabeteksen aiheuttama verkkokalvon vaurio, johon liittyy uudissuonten muodostumista. Tällöin esiintyy helposti silmänsisäisiä verenvuotoja ja kehittyy sidekudosta. Tämä voi johtaa verkkokalvon irtaumaan ja näön menetykseen.

362.21 Keskosien verkkokalvosairaus (ROP, retinopathia praematuritatis) on keskosuuden ja sen takia

annetun happihoidon aiheuttama verkkokalvon vaurio, joka voi johtaa verkkokalvon irtautumiseen ja lopulta silmän sokeutumiseen.

362.50 - 52 Ikääntyneiden makuladegeneraatio (AMD, ARM) on sairaus, joka on yleinen ikääntyneillä. Silmän(pohjan) tarkan näön alueelle kehittyy solujen toimintahäiriö, joka johtaa keskeisen näön heikkenemiseen. Yleisimmät tyypit ovat kuiva ja kostea rappeuma.

362.7 Verkkokalvon perinnölliset rappeumat on diagnoosiryhmä, johon kuuluvat mm. retinitis pigmentosa, Usherin syndrooma ja retinoskiisi. Näille on tyypillistä näkökentän alueellinen asteittainen hämärtyminen tai kaventuminen, joka voi johtaa mm. "putkinäön" syntymiseen.

365 Glaukooma on silmätauti, josta aiemmin on käytetty nimityksiä "silmapainetauti" ja "viherkaihi". Taudin tarkkaa luonnetta ei vielä tunneta. Kahdella kolmasosalla potilaista

silmänpaine on kohonnut. Korkea silmänpaine voi johtaa näköhermon surkastumiseen ja näkökentän kaventumiseen. Yleisimmät glaukoomatyytit ovat avokulmaglaukooma, sulkukulmaglaukooma ja kapsulaariglaukooma.

368 Näkökentän puutokset ja muut häiriöt. Suurin osa näkökentän puutoksista on aivovammojen aiheuttamia. Yleisin on ns. homonyymi hemianopsia. Tähän näönhäiriöiden ryhmään kuuluvat myös mm. karsastus ja värisokeus.

377 Näköratojen ei-synnyttäiset (hankitut) viat. Tähän ryhmään kuuluvat kaikki ne näköhermojen ja muiden näköratojen viat, jotka eivät ole syn-

nnyttäisiä kehityshäiriöitä. Näitä ovat mm. näköhermon pään (papillan) turvotus, näköhermon tulehdus ja surkastuma, näköhermojen risteyksen (kiasma) viat sekä näkökeskuksen viat. Näkökentän puutokset ovat tyypillisiä tälle ryhmälle.

379.5 Silmävärve (nystagmus) on silmälihasten hallintahäiriöistä johtuvaa silmien tahatonta liikettä.

743 Synnyttäiset kehityshäiriöt. Tähän ryhmään luetaan lukuisa määrä erilaisia synnyttäisiä epämuodostumia ja kehityshäiriöitä. Näitä ovat mm. synnyttäinen harmaakaihi sekä silmän etuosan, takaosan ja näköratojen synnyttäiset kehityshäiriöt.

Diagnoosijakauma

Näkövammaan diagnoosi on voimakkaasti ikään liittyvä tekijä. Eri ikäryhmissä on erilainen näkövammaan diagnoosijakauma. Taulukossa 5 ja kuviossa 5 esitetään kaikkien rekisteröityjen jakautuminen ykkösdiaagnoosin mukaan. Koska valtaosa näkövammaisista on ikääntyneitä, ikääntyneille tyypilliset diagnoosit hallitsevat jakaumaa.

Yleisin näkövammaan aiheuttaja Suomessa ja muissakin korkean elintason maissa on ikääntyneiden makuladegeneraatio, jonka osuus kaikista diagnooseista on 42.3 %. Toisella sijalla on verkkokalvon perinnöllisten rappeumien ryhmä (9.4 %) ja kolmannella sijalla näköratojen ei-synnyttäiset viat 9.0 %:n osuudella. Seuraavina ovat diabeettinen retinopatia (6.8 %), glaukooma (6.4 %) sekä synnyttäiset kehityshäiriöt (5.0 %). Diabeettisessa retinopatiassa proliferatiivista tyyppiä on enemmän kuin ei-proliferatiivista tyyppiä. Nämä kuusi yleisintä diag-

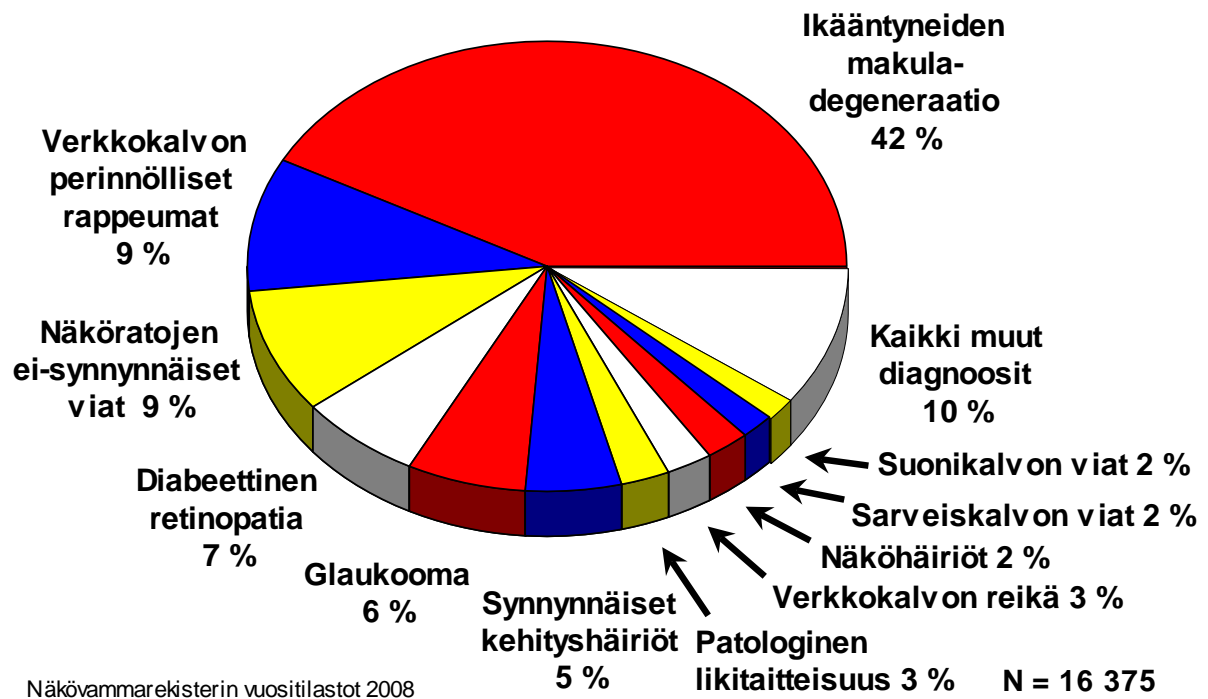
noosiryhmää kattavat lähes 80 % kaikista diagnooseista. Seuraavaksi yleisimmät näkövammaan aiheuttajat ovat patologinen likitaitteisuus (2.6 %), verkkokalvon reikä (2.5 %), näkökentän puutokset ja muut näköhäiriöt (2.4 %), sarveiskalvon viat (1.9 %), sekä suonikalvon viat (1.7 %).

Väestön ikääntyminen näkyy tarkasteltaessa uusien, vuonna 2008 rekisteriin ilmoitettujen henkilöiden näkövammojen diagnoosijakaumaa. Ikääntyneille tyypilliset diagnoosiryhmät ovat listan kärjessä. Ikääntyneiden makuladegeneraatio (AMD) käsittää vuonna 2008 noin 60 % kaikista uusien rekisteröityjen diagnooseista, glaukooma yli yhdeksän prosenttia sekä diabeettinen retinopatia ja näköratojen ei-synnyttäisten vikojen ryhmä viisi prosenttia. Näistä AMD ja glaukooma ovat kasvavassa, diabeettinen retinopatia on laskussa.

Diabeettisen retinopatian hienoisien laskun ohella laskussa ovat seuraavat diagnoosit ja diagnoosiryhmät: verkkokalvon perinnölliset rappeumat; verkkokalvon irtoaminen, keskosen verkko-

kalvosairaus ROP, näköraitojen ei-synnynnäiset viat, synnynnäiset kehityshäiriöt sekä patologinen likitaitteisuus.

Kuvio 5. Näkövamman diagnoosi, kaikki rekisteröidyt

Taulukko 5. Rekisteröityjen näkövammaisten näkövammadiagnoosit.

Lukumäärä, %-jakauma, vakioimaton sekä ikä- ja sukupuolivakioitu prevalenssi sekä vakioimaton insidenssi 100 000 henkeä kohden, kaikki rekisteröidyt sekä uudet rekisteröidyt vuonna 2008

Koodi ja diagnosoiryhmä tai yksittäinen diagnoosi	Kaikki rekisteröidyt 31.12.2008				Uudet rekisteröidyt 2008		
	lkm	%	vakioimaton preval.	vakioitu prevalenssi	lkm	%	vakioimaton insid.
361. 362 VERKKOKALVON VIAT	10 739	65.6	201.62	225.67	1 123	76.6	21.08
362.50-52 Ikääntyneiden makuladegeneraatio (AMD)	6 924	42.3	130.00	151.26	891	60.7	16.73
362.7 Verkkokalvon perinnölliset rappeumat	1 541	9.4	28.93	29.12	59	4.0	1.11
362.02 Diabeettinen retinopatia (proliferatiivinen)	630	3.8	11.83	12.06	33	2.2	0.62
362.01 Diabeettinen retinopatia (ei-proliferatiivinen)	399	2.4	7.49	8.05	41	2.8	0.77
362.54 Verkkokalvon reikä	415	2.5	7.79	9.00	34	2.3	0.64
362.3 Verkkokalvon verisuonitukos	235	1.4	4.41	4.59	31	2.1	0.58
361 Verkkokalvon irtoaminen	170	1.0	3.19	3.27	10	0.7	0.19
362.21 Keskosen verkkokalvosairaus (ROP, retinopathia praematuritatis)	168	1.0	3.15	3.17	2	0.1	0.04
Muut verkkokalvon viat	257	1.6	4.83	5.16	22	1.5	0.41
377 NÄKÖRATOJEN EI-SYNNYNNÄISET VIAT	1 472	9.0	27.64	27.83	72	4.9	1.35
377.1 Näköhermon surkastuminen	724	4.4	13.59	13.75	25	1.7	0.47
377.7 Näkökeskuksen viat	391	2.4	7.34	7.36	18	1.2	0.34
377.3 Näköhermon tulehdus	192	1.2	3.60	3.61	15	1.0	0.28
Muut näköratojen ei-synnyynn. viat	165	1.0	3.10	3.11	14	1.0	0.26
365 GLAUKOOMA	1 048	6.4	19.68	21.45	134	9.1	2.52
365.1. 365.52 Avokulmaglaukoomat	846	5.2	15.88	17.43	114	7.8	2.14
- joista 365.52 Glaucoma capsulare	300	1.8	5.63	6.35	46	3.1	0.86
Muut glaukoomat	202	1.2	3.79	4.01	20	1.4	0.38
743 SYNNYNNÄISET KEHITYSHÄIRIÖT	821	5.0	15.41	15.56	15	1.0	0.28
743.3 Synnyynnäinen harmaakaihi	251	1.5	4.71	4.78	6	0.4	0.11
743.5 Silmän takaosan synn. k.häiriö	213	1.3	4.00	4.02	4	0.3	0.08
743.7 Näköratojen synn. k.häiriöt	179	1.1	3.36	3.37	4	0.3	0.08
Muut synnyynnäiset kehityshäiriöt	178	1.1	3.34	3.38	1	0.1	0.02
360.21 Patologinen likitaitteisuus	432	2.6	8.11	8.76	23	1.6	0.43
368 Näkökentän puutokset, muut häir	397	2.4	7.45	7.56	40	2.7	0.75
370-371 Sarveiskalvon viat	307	1.9	5.76	7.56	23	1.6	0.43
363 Suonikalvon viat	279	1.7	5.24	5.34	13	0.9	0.24
379.5 Silmävärve (nystagmus)	123	0.8	2.31	2.32	3	0.2	0.06
364 Värikalvon ja sädekehän viat	105	0.6	1.97	2.06	2	0.1	0.04
871, 950 ym. Haavat ja vauriot	79	0.5	1.48	1.50	2	0.1	0.04
Kaikki muut diagnoosit ja tarkemmin määrittelemättömät	573	3.5	10.76	10.93	17	1.2	0.32
Yhteensä	16 375	100.0	307.44	335.32	1 467	100.0	27.54

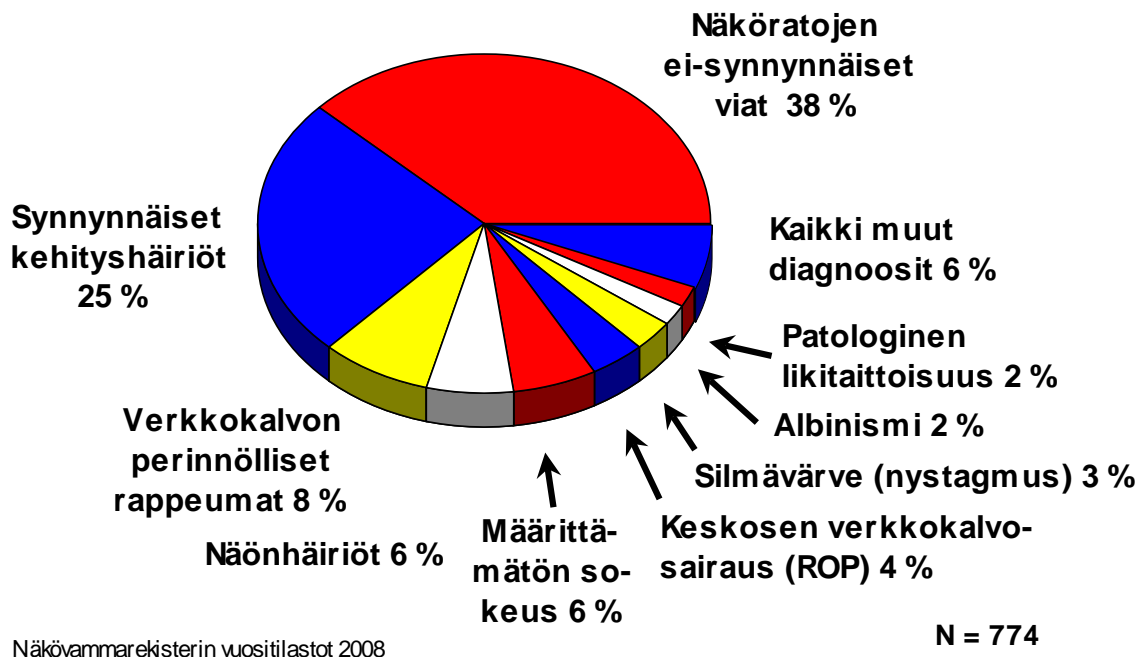
Näkövammarekisterin vuositilastot 2008

Diagnoosi ikäryhmittäin

Lasten ja nuorten (0 - 17-vuotiaiden) näkövammojen diagnooseja hallitsevat näköratojen ei-synnynnäisten vikojen ryhmä (osuus 38 %) sekä synnynnäiset kehityshäiriöt (25 %). Seuraavina tulevat verkkokalvon perinnölliset rappeumat (9 %), ryhmä näkökentän puutokset ja muut näönhäiriöt (6 %) sekä keskosen verkkokalvosairaus ROP (4 %). Ryhmä "tarkemmin määrittämätön sokeus" kattaa lähes kuusi prosenttia ykkösdiaгноoseista. Näkörato-

jen ei-synnynnäiset viat on uusien ilmoitusten valossa viime vuosina voimakkaasti nostanut osuuttaan tässä ikäryhmässä. Vuonna 2008 sen osuus uusista oli 44 %. Synnynnäiset kehityshäiriöt ovat olleet jo pitkään laskussa. Vuonna 2008 niiden osuus uusista diagnooseista oli vajaat 16 %. Verkkokalvon perinnöllisten rappeutumien osuus uusista on 11 % (Taulukko 6 ja kuvio 6).

Kuvio 6. Näkövammojen diagnoosi, rekisteröidyt lapset ja nuoret alle 18 v

Taulukko 6. Rekisteröityjen näkövammaisten lasten ja nuorten (0 – 17 v) näkövammadiagnoosit. Lukumäärä, %-jakauma, prevalenssi ja insidenssi 100 000 henkilöä kohden, kaikki rekisteröidyt sekä uudet rekisteröidyt vuonna 2008

Koodi ja diagnoosiryhmä tai yksittäinen diagnoosi	Kaikki rekisteröidyt 31.12.2008			Uudet rekisteröidyt 2008		
	lkm	%	prevalenssi	lkm	%	insidenssi
377 NÄKÖRATOJEN EI-SYNNYNNÄISET VIAT	293	37.9	26.8	20	44.4	1.8
377.1 Näköhermon surkastuminen	172	22.0	15.8	13	28.9	1.2
377.7 Näkökeskuksen viat	108	14.0	9.9	6	13.3	0.5
Muut näköratojen ei-synnynn. viat	13	1.7	1.2	1	2.2	0.1
743 SYNNYNNÄISET KEHITYSHÄIRIÖT	191	24.7	17.5	7	15.6	0.6
743.5 Silmän takaosan synn. k.häir.	57	7.4	5.2	1	2.2	0.1
743.7 Näköratojen synn. k.häir.	59	7.6	5.4	4	8.9	0.4
743.3 Synnynnäinen harmaakaihi	33	4.3	3.0	2	4.4	0.2
Muut synnynnäiset kehityshäiriöt	42	5.4	3.8	0	0.0	0.0
362.7 Verkkokalvon perinnölliset rappeumat	66	8.5	6.0	5	11.1	0.5
368 Näkökentän puutos, muut häiriöt	45	5.8	4.1	6	13.3	0.5
369 Tarkemmin määritt. sokeus	43	5.6	3.9	1	2.2	0.1
362.21 Keskosien verkkokalvosairaus (ROP retinopathia praematuritatis)	34	4.4	3.1	0	0.0	0.0
379.5 Silmävärve (Nystagmus)	26	3.4	2.4	0	0.0	0.0
270 Albinismi	17	2.2	1.6	1	2.2	0.1
360.21 Patologinen likitaitteisuus	13	1.7	1.2	2	4.4	0.2
190 ym. Kasvaimet	7	0.9	0.6	0	0.0	0.0
367 Valontaitto- ym. viat	10	1.3	0.9	0	0.0	0.0
378 Karsastus ja muut silmien yhteisnäön viat	7	0.9	0.6	0	0.0	0.0
363 Suonikalvon viat	9	1.2	0.8	3	6.7	0.3
Kaikki muut diagnoosit ja tarkemmin määrittelemättömät	13	1.7	1.2	0	0.0	0.0
Yhteensä	774	100.0	70.9	45	100.0	4.1

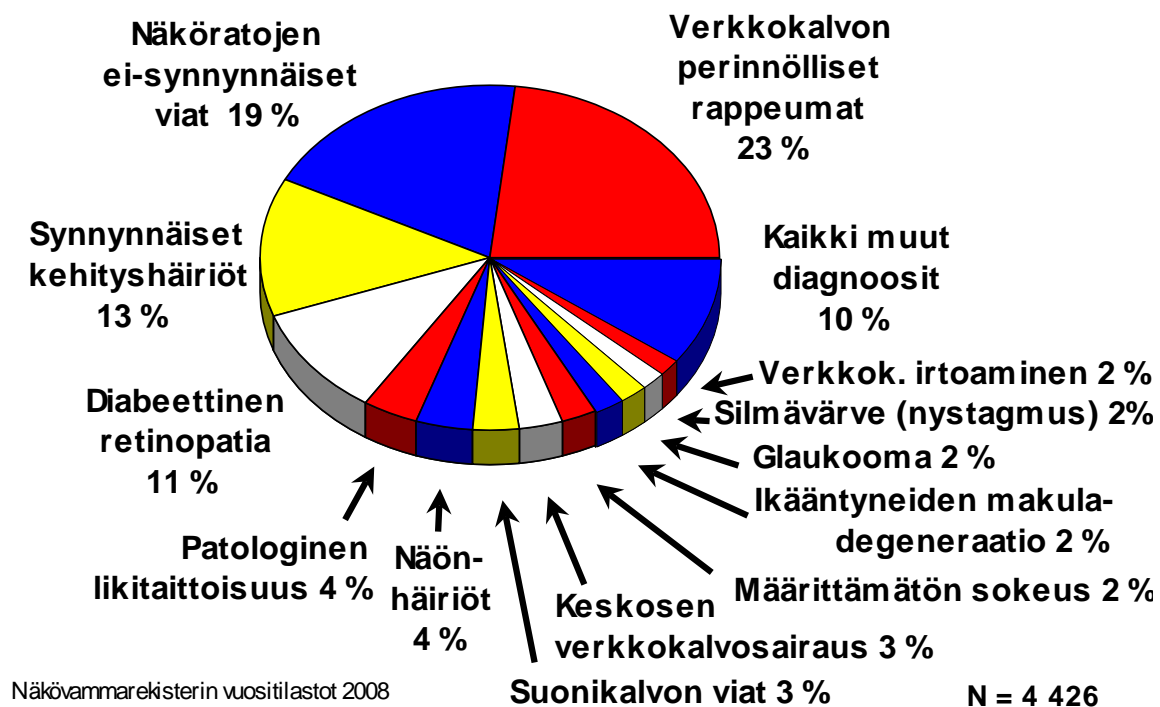
Näkövammarekisterin vuositilastot 2008

Työikäisten (18 - 64 -vuotiaat) yleisin näkövammaan diagnoosiryhmä on verkkokalvon perinnölliset rappeumat, jonka osuus on 23.3 %. Näköratojen ei-synnynnäisten vikojen osuus on 19.3 %, synnynnäisten kehityshäiriöiden osuus 12.8 % ja diabeettisen retinopatian osuus 10.6 % (joista valta-

osa on proliferatiivista muotoa). Uusien ilmoitusten joukossa on eniten verkkokalvon perinnöllisten rappeumien (23 %), näköratojen ei-synnynnäisten vikojen (19 %) sekä diabeettisen retinopatian (15.5 %) vuoksi näkövammautuneita (Taulukko 7 ja kuvio 7).

Kuvio 7. Näkövammaan diagnoosi, rekisteröidyt työikäiset (18 – 64 v)

Taulukko 7. Työikäisten (18 – 64 v) rekisteröityjen näkövammaisten näkövammadiagnoosit. Lukumäärä, %-jakauma, prevalenssi ja insidenssi 100 000 henkilöä kohden, kaikki rekisteröidyt sekä uudet rekisteröidyt vuonna 2008

Koodi ja diagnoosiryhmä tai yksittäinen diagnoosi	Kaikki rekisteröidyt 31.12.2008			Uudet rekisteröidyt 2008		
	lkm	%	prevalenssi	lkm	%	insidenssi
362.7 Verkkokalvon perinnölliset rappeumat	1 031	23.3	30.8	43	23.0	1.3
377 NÄKÖRATOJEN EI-SYNNYNNÄISET VIAT	854	19.3	25.5	36	19.3	1.1
377.1 Näköhermon surkastuminen	486	11.0	14.5	13	7.0	0.4
377.3 Näköhermon tulehdus	153	3.5	4.6	14	7.5	0.4
377.7 Näkökeskuksen viat	136	3.1	4.1	3	1.6	0.1
Muut näköratojen ei-synnyttäiset viat	79	1.8	2.4	6	3.2	0.2
743 SYNNYNNÄISET KEHITYSHÄIRIÖT	566	12.8	16.9	8	4.3	0.2
743.3 Synnyttäinen harmaakaihi	191	4.3	5.7	4	2.1	0.1
743.5 Silmän takaosan synn. k.häiriöt	141	3.2	4.2	3	1.6	0.1
743.7 Näköratojen synn. k.häiriöt	114	2.6	3.4	0	0.0	0.0
Muut synnyttäiset kehityshäiriöt	120	2.7	3.6	1	0.5	0.0
362.0 Diabeettinen retinopatia	468	10.6	14.0	29	15.5	0.9
360.21 Patologinen likitaitteisuus	175	4.0	5.2	9	4.8	0.3
368 Näkökentän puutos, muut häiriöt	174	3.9	5.2	12	6.4	0.4
363 Suonikalvon viat	138	3.1	4.1	5	2.7	0.1
362.21 Keskosen verkkokalvosairaus (ROP, retinopathia praematuritatis)	134	3.0	4.0	2	1.1	0.1
369 Tarkemmin määritt. sokeus	111	2.5	3.3	1	0.5	0.0
362.50-52 Ikääntyneiden makuladegeneraatio (AMD)	94	2.1	2.8	11	5.9	0.3
365 Glaukooma	88	2.0	2.6	7	3.7	0.2
379.5 Silmävärve (nystagmus)	79	1.8	2.4	2	1.1	0.1
361 Verkkokalvon irtoaminen	71	1.6	2.1	7	3.7	0.2
370-371 Sarveiskalvon viat	69	1.6	2.1	7	3.7	0.2
364 Värikalvon ja sädekehän viat	53	1.2	1.6	1	0.5	0.0
270 Albinismi	51	1.2	1.5	0	0.0	0.0
871. 921. 940. 950 ja 360.5 Haavat ja vauriot silmässä, silmän ympäristössä, näköradoissa tai aivoissa	51	1.2	1.5	1	0.5	0.0
Kaikki muut diagnoosit ja tarkemmin määrittelemättömät	219	4.9	6.6	6	3.2	0.2
Yhteensä	4 426	100.0	132.4	187	100.0	5.6

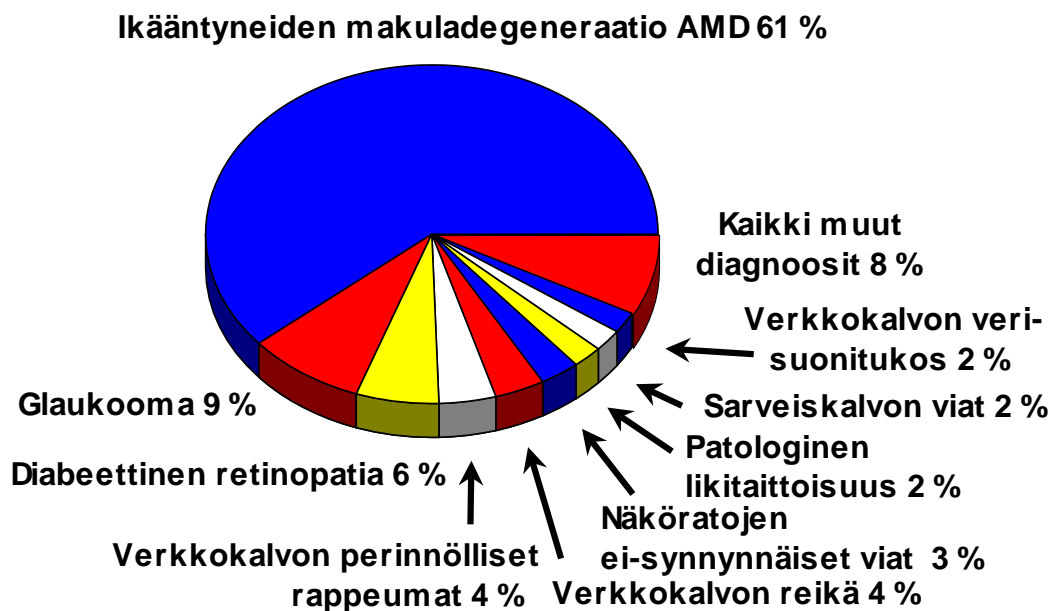
Näkövammarekisterin vuositilastot 2008

Ikääntyneiden (65 vuotta täyttäneiden) ylivoimaisesti yleisin näkövamma-diagnoosi on verkkokalvon keskeisen osan ikärappeuma, joka kattaa jo yli 61 % kaikista diagnooseista. Seuraavina tulevat glaukooma (8.6 %) ja diabeettinen retinopatia (5.8 %), jossa ei-proliferatiivinen tyyppi on vallitseva. Uusien rekisteröityjen osalta verkkokalvon keskeisen osan ikärappeuma

kasvattaa jatkuvasti osuuttaan. Vuonna 2008 sen osuus uusista on peräti 71 %.

Glaukooman osuus uusista on sekin noussut, vuonna 2008 osuus on 10.3 %. Diabeettisen retinopatian osuus uusista on vajaan 5 % (Taulukko 8 ja kuvio 8).

Kuvio 8. Näkövamma-diagnoosi, rekisteröidyt ikääntyneet (65v+)

Näkövammarekisterin vuositilastot 2008

N = 11 175

Taulukko 8. Ikääntyneiden (65v+) rekisteröityjen näkövammaisten näkövammadiagnoosit. Lukumäärä, %-jakauma, prevalenssi ja insidenssi 100 000 henkilöä kohden, kaikki rekisteröidyt sekä uudet rekisteröidyt vuonna 2008

Koodi ja diagnosiryhmä tai yksittäinen diagnoosi	Kaikki rekisteröidyt 31.12.2008			Uudet rekisteröidyt 2008		
	lkm	%	prevalenssi	lkm	%	insidenssi
362.50-52 Ikääntyneiden makula-degeneraatio (AMD)	6 830	61.1	765.6	880	71.3	98.6
365 GLAUKOOMA	960	8.6	107.6	127	10.3	14.2
365.1. 365.52 Avokulmaglaukoomat	788	7.1	88.3	107	8.7	12.0
- joista 365.52 Glaucoma capsulare	295	2.6	33.1	45	3.6	5.0
Muut glaukoomat	172	1.5	19.3	20	1.6	2.2
362.0 Diabeettinen retinopatia	645	5.8	72.3	57	4.6	6.4
362.7 Verkkokalvon perinnölliset rappeumat	444	4.0	49.8	11	0.9	1.2
362.54 Verkkokalvon reikä	402	3.6	45.1	32	2.6	3.6
377 NÄKÖRATOJEN EI-SYNNYNNÄISET VIAT	325	2.9	36.4	16	1.3	1.8
377.1 Näköhermon surkastuminen	130	1.2	14.6	6	0.5	0.7
377.7 Näkökeskuksen viat	83	0.7	9.3	2	0.2	0.2
Muut näköratojen ei-synnynt. viat	112	1.0	12.6	8	0.6	0.9
360.21 Patologinen likitaitteisuus	244	2.2	27.4	12	1.0	1.3
370-371 Sarveiskalvon viat	238	2.1	26.7	16	1.3	1.8
362.3 Verkkokalvon verisuonitukos	229	2.0	25.7	31	2.5	3.5
368 Näkökentän puutos, muut häiriöt	178	1.6	20.0	22	1.8	2.5
363 Suonikalvon viat	132	1.2	14.8	5	0.4	0.6
361 Verkkokalvon irtoaminen	96	0.9	10.8	3	0.2	0.3
Kaikki muut diagnosit ja tarkemmin määrittelemätön	452	4.0	50.7	23	1.9	2.6
Yhteensä	11 175	100.0	1 252.7	1 235	100.0	138.4

Näkövammarekisterin vuositilastot 2008

2.4 Näkövammaisuuden vaikeusaste

Rekisteri käyttää näkövammojen vaikeusasteen luokittelussa Maailman Terveysjärjestön (WHO) suositusta. Luokittelusta tarkemmin katso luku 1.1 Näkövammaisuuden määrittely ja luokittelu.

Taulukossa 9 ja kuviossa 9 esitetään rekisteröityjen jakautuma näkövammaisuuden vaikeusasteen mukaan. Ikääntyneiden näkövammat ovat lievempiä kuin lasten, nuorten ja työikäisten näkövammat. Koska rekisteröidyistä enemmän kuin kaksi kolmasosaa on 65 vuotta täyttäneitä, hallitsevat heikkonäköiset jakautumaa. Korkean elintason maissa Länsi-Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa yleisesti valtaosa näkövammaisista on eriasteisia heikkonäköisiä. Sokeiksi luokiteltuja on vähemmän ja erityisesti täydellinen sokeus on näissä maissa, Suomi mukaan lukien, harvinaista. Alikehittyneissä maissa sokeutta aiheuttavat aliravitsemuksen lisäksi tapaturmat, väkivalta, tulehdukset ja loiset. Suurin osa sokeudesta on naisissa maissa 'turhaa', koska hoidot niihin ovat olemassa, mutta hoito ei ole kaikkien ulottuvilla.

Rekisteröidyistä henkilöistä heikkonäköisiä on 75.7 % ja sokeita 22.2 %. Lisäksi 2.1 % rekisteröidyistä kuuluu ryhmään 'vaikeusaste määrittämättä'.

Lievimmin näkövammautuneiden, WHO-luokkaan 1 kuuluvien heikkonäköisten osuus on 61.3 % ja vaikeasti heikkonäköisten (WHO-luokka 2) osuus 14.4 %. Sokeisiin luokiteltavista ryhmistä syvästi heikkonäköisten (WHO-luokka 3) osuus on 10.2 % ja lähes sokeiden (WHO-luokka 4) osuus 8.9 %. Täysin sokeita (WHO-luokka 5) on vain 2.1 %. Uutena ryhmänä vuositilastossa esiintyy "tarkemmin määrittämätön sokea". Nämä on erotettu ryhmästä "vaikeusaste määrittämättä" silmädiagnoosin 369 (Amaurosis NUD, määrittämätön sokeus) perusteella. Näitä on 1 % rekisteröidyistä.

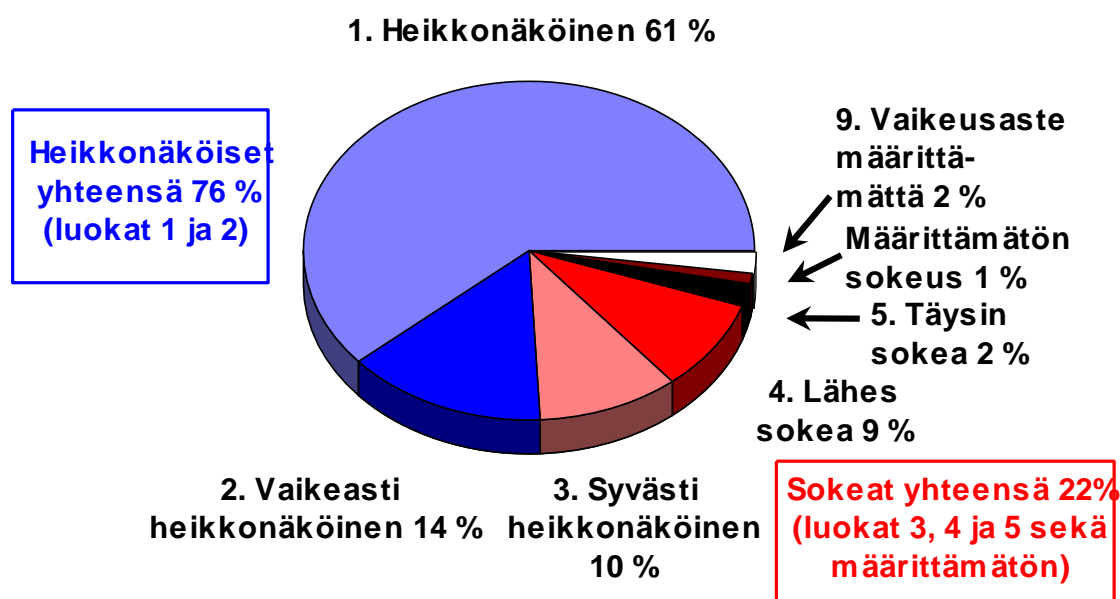
Rekisteröityjen näkövammaisten ikäänntyminen näkyy tarkasteltaessa uusien, vuonna 2008 rekisteriin ilmoitettujen henkilöiden näkövammaisuuden vaikeusastejakaumaakin. Uusistakin rekisteröidyistä suuri enemmistö (82.9 %) on heikkonäköisiä. Erityisesti WHO-luokkaan 1 kuuluvien, lievimmän näkövammautuneiden osuus (70.4 %) uusista on suuri. WHO-luokkaan 2 kuuluvien osuus on uusista on 12.5 %. Sokeiksi luokiteltaviin ryhmiin kuuluvia on uuden joukossa vähemmän kuin koko rekisterissä keskimäärin. Sokeita on uusista rekisteröidyistä yhteensä 13.7 %. Täysin sokeiden osuus on erityisen pieni, vain 0.5 % uusista ilmoituksista.

Taulukko 9. Rekisteröityjen näkövammaisten näkövammaisuuden vaikeusaste WHO:n määritelmän ja luokituksen mukaan. Lukumäärä, %-jakauma, vakioimaton sekä ikä- ja sukupuolivakioitu prevalenssi ja insidenssi 100 000 henkeä kohden, kaikki rekisteröidyt sekä uudet rekisteröidyt vuonna 2008

Vaikeusasteluokka	Kaikki rekisteröidyt 31.12.2008				Uudet rekisteröidyt 2008		
	lkm	%	vakioimaton preval.	vakioitu preval.	lkm	%	vakioimaton insid.
1. Heikkonäköinen	10 042	61.3	188.54	208.98	1 033	70.4	19.39
2. Vaikeasti heikkonäköinen	2 360	14.4	44.31	48.48	183	12.5	3.44
Heikkonäköiset yhteensä	12 402	75.7	232.84	257.47	1 216	82.9	22.83
3. Syvästi heikkonäköinen	1 666	10.2	31.28	33.47	126	8.6	2.37
4. Lähes sokea	1 456	8.9	27.34	28.21	68	4.6	1.28
5. Täysin sokea	349	2.1	6.55	6.56	7	0.5	0.13
Tarkemmin määrittämättömät sokeat	166	1.0	3.12	3.21	0	0.0	0.00
Sokeat yhteensä	3 637	22.2	65.17	68.24	201	13.7	3.77
9. Vaikeusaste määrittämättä	336	2.1	6.31	6.41	50	3.4	0.94
Yhteensä	16 375	100.0	307.44	335.32	1 467	100.0	27.54

Näkövammarekisterin vuositilastot 2008

Kuvio 9. Näkövammaisuuden vaikeusaste WHO:n luokittelun mukaan, kaikki rekisteröidyt

Näkövammarekisterin vuositilastot 2008

N = 16 375

2.5 Monivammaisuus ja diabetes

Näkövammarekisteri-ilmoituksesta saadaan tietoa myös näkövammaisten muista vammoista eli monivammaisuudesta ja pitkäaikaissairauksista. Sairaustiedot ovat puutteellisia. Tieto näkövammaisen henkilön pitkäaikaissairauksista jää usein merkitsemättä lomakkeeseen. Tiedoista ei myöskään aina käy ilmi, miten sairaudet liittyvät näkövammaan. Tämän johdosta rekisterin johtoryhmä on päättänyt, että monivammaisuuden yhteydessä ei vuositilastoissa ole esitty vuodesta 2004 alkaen diabetestä lukuunottamatta enää tietoja muista sairauksista. Pitkäaikaissairaudet ovat näkövammaisilla yleisiä. Lähes joka viidennelle on ilmoitettu jokin pitkäaikaissairaus.

Taulukossa 10 esitetään rekisteröityjen näkövammaisten monivammaisuus. Kaikista rekisteröidyistä henkilöistä 5.2 %:lla on liikuntavamma ja kuulovamma 4.8 %:lla. Kehitysvammaisia on 4.1 % ja CP-vammaisia 2.1 %.

Monivammaisuus näin käsitettynä on pysynyt suunnilleen ennallaan rekisteröityjen näkövammaisten keskuudessa. Monivammaryhmiin kuuluvien henkilöiden osuudet uusista rekisteröidyistä ovat vuonna 2008 pienemmät kuin koko rekisterissä keskimäärin. Korkean iän myötä yleistyviä pitkäaikaissairauksia esiintyy rekisteröidyillä yleisesti. Uusista rekisteröidyistä 21.2 %:lla ilmoitettiin olevan jokin pitkäaikaissairaus.

Taulukko 10. Rekisteröityjen näkövammaisten lisävammat (monivammaisuus) sekä ilmoitettu pitkäaikaissairastavuus. Lukumäärä, %-osuus, vakioimaton sekä ikä- ja sukupuolivakioitu prevalenssi sekä vakioimaton insidenssi 100 000 henkeä kohden, kaikki rekisteröidyt sekä uudet rekisteröidyt vuonna 2008

	Kaikki rekisteröidyt 31.12.2008				Uudet rekisteröidyt 2008		
	lkm	% kaikista	vakioimaton preval.	vakioitu prevalenssi	lkm	% kaikista	vakioimaton insid.
Liikuntavamma	855	5.2	16.05	17.60	66	4.5	1.24
Kuulovamma	780	4.8	14.64	15.78	60	4.1	1.13
Kehitysvamma	676	4.1	12.69	12.75	20	1.4	0.38
CP-vamma	351	2.1	6.59	6.63	10	0.7	0.19
Ilmoitetut pitkäaikaissairaudet	3 200	19.5	60.08	64.16	311	21.2	5.84
Henkilöiden lukumäärät sekä kokonaisprevalenssi	16 375		307.44	335.32	1 467		27.54

Näkövammarekisterin vuositilastot 2008

Taulukossa 11 näkyy diabeteksen esiintyminen rekisteröidyillä näkövammaisilla. Sen osuus on 11.1 %. Insuliinihoitoinen diabetes kattaa 5.4 % rekisteröidyistä ja muu hoito lähes 3 %. Lisäksi lähes 3 % kuuluu ryh-

mään, jonka hoidosta ei ole tarkempaa tietoa. Uusilla vuonna 2008 rekisteriin ilmoitetuilla henkilöillä on diabeteksen osuus 12.7 %. Kaikki hoitoryhmät ovat kasvussa.

Taulukko 11. Diabetes rekisteröidyillä näkövammaisilla. Lukumäärä, %-osuus, vakioimaton sekä ikä- ja sukupuolivakioitu prevalenssi sekä vakioimaton insidenssi 100 000 henkeä kohden, kaikki rekisteröidyt sekä uudet rekisteröidyt vuonna 2008

	Kaikki rekisteröidyt 31.12.2008				Uudet rekisteröidyt 2008		
	lkm	% kaikista	vakioimaton preval.	vakioitu prevalenssi	lkm	% kaikista	vakioimaton insid.
Diabetes	1 817	11.1	34.11	36.85	186	12.7	3.49
- insuliinihoito	881	5.4	16.54	17.54	80	5.5	1.50
- muu hoito	452	2.8	8.49	9.62	43	2.9	0.81
- ei tietoa hoidosta	484	3.0	9.09	9.69	63	4.3	1.18
Henkilöiden lukumäärät sekä kokonaisprevalenssi	16 375		307.44	335.32	1 467		27.54

Näkövammarekisterin vuositilastot 2008

2.6 Vammautumisikä

Rekisteriin tallennetaan myös vuosi, jona vammautumisen aiheuttanut sairaus on johtanut näkövammaisuuteen tai jona näkövamma on syntynyt. Tästä voidaan laskea vammautumisikä. Näkövamma kehittyy usein pitkähkön ajan kuluessa, jolloin on vaikeaa määrittää täsmällisesti sitä vuotta, jona henkilö on siirtynyt näkövammaisten joukkoon. Useammalta kuin joka viidenneltä rekisteröidyltä puuttuu tieto näkövammautumisen ajankohdasta.

Taulukossa 12 vammautumisvuosi esitetään viiteen ryhmään jaoteltuna. Syntymästään asti näkövammaisena olleet henkilöt on eroteltu omaksi ryhmäkseen, koska heidän osuutensa on näinkin suuri: 9.7 %. Lapsuus- ja nuoruusiässä (1 - 17-vuotiaana) näkövammautuneita on runsaat 4 %, nuorina aikuisina (18 - 39-vuotiaana) vammautuneita 7.6 % ja keski-iässä (40 - 64-vuotiaana) vammautuneita lähes 12 %. Suurin ryhmä on 64:nneen ikävuoden jälkeen vammautuneet, heidän osuutensa on yli 45 %.

Uusien, vuonna 2008 rekisteriin ilmoitettujen joukossa on erityisen paljon 65-vuotiaana tai myöhemmin näkövammautuneita. Heidän osuutensa uusista on peräti 71.2 %. Tätä nuorempana näkövammautuneita on vuonna 2008 selvästi vähemmän kuin koko rekisterissä keskimäärin. Erityisen pieni on lapsuus- ja nuoruusiässä vammautuneiden osuus uusista ilmoituksista.

Taulukko 12. Rekisteröityjen näkövammaisten vammautumisikä. Lukumäärä, %-osuus, vakioimaton sekä ikä- ja sukupuolivakioitu prevalenssi sekä vakioimaton insidenssi 100 000 henkeä kohden, kaikki rekisteröidyt sekä uudet rekisteröidyt vuonna 2008

Vammautumis- ikäryhmä	Kaikki rekisteröidyt 31.12.2008				Uudet rekisteröidyt 2008		
	lkm	% kaikista	vakioi- maton preval.	vakioitu preva- lenssi	lkm	% kaikista	vakioi- maton insid.
Syntymävamma	1 594	9.7	29.93	30.14	30	2.0	0.56
1 – 17 v	688	4.2	12.92	12.95	20	1.4	0.38
18 – 39 v	1 240	7.6	23.28	23.26	44	3.0	0.83
40 – 64 v	1 941	11.9	36.44	37.04	115	7.8	2.16
65 v+	7 423	45.3	139.36	159.91	1 045	71.2	19.62
Ei ilmoitettu	3 489	21.3	65.50	72.03	213	14.5	4.00
Yhteensä	16 375	100.0	307.44	335.32	1 467	100.0	27.54

Näkövammarekisterin vuositilastot 2008

2.7 Äidinkieli

Tiedot rekisteröityjen äidinkielestä saadaan vuosipäivityksen yhteydessä suoraan väestön keskusrekisteristä henkilötunnusten avulla. Äidinkieli-kauma on taulukossa 13. Suomenkielisiä on rekisteröidyistä lähes 93 % ja ruotsinkielisiä alle 6 %. Koko väestöstä ruotsinkielisiä on 5.5 % (2008). Näiden kahden hallitsevan kieliryhmän jälkeen suurimmaksi ryhmäksi on viime vuonna noussut venäjänkielisten ryhmä, johon kuuluu 59 henkilöä ja heidän osuutensa kaikista 0.4 %. Saamenkielisiä on 11, englanninkielisiä 10, saksankielisiä kahdeksan ja tanskankielisiä yksi. Näiden lisäksi rekisterissä on

145 henkilöä, joiden äidinkieli on muu tai tuntematon. Nimen perusteella voi päätellä, että näiden joukossa on lähi-alueilta Suomeen muuttaneita karjalaisia, inkeriläisiä ja virolaisia sekä mm. Vietnamista, Somaliasta ja entisen Jugoslavian alueelta maahan muuttaneita. Lähtömaiden kirjo on melkoisen suuri.

Uusien vuonna 2008 rekisteriin ilmoitettujen äidinkieli-jakauma noudattaa melko tarkkaan edellä kuvattua kaikkien rekisteröityjen jakautumaa. Ruotsinkielisiä on tosin ilmoitettu rekisteriin tavanomaista enemmän.

Taulukko 13. Rekisteröityjen näkövammaisten äidinkieli. Lukumäärä, %-jakauma, vakioimaton sekä ikä- ja sukupuolivakioitu prevalenssi ja vakioimaton insidenssi 100 000 henkeä kohden, kaikki rekisteröidyt sekä uudet rekisteröidyt vuonna 2008

Äidinkieli	Kaikki rekisteröidyt 31.12.2008				Uudet rekisteröidyt 2008		
	lkm	%	vakioimaton preval.	vakioitu prevalenssi	lkm	%	vakioimaton insid.
1. suomi	15 196	92.8	285.30	311.05	1 336	91.1	25.08
2. ruotsi	945	5.8	17.74	19.77	112	7.6	2.10
3. saame	11	0.1	0.21	0.22	1	0.1	0.02
4. venäjä	59	0.4	1.11	1.16	1	0.1	0.02
5. tanska	1	0.0	0.02	0.02	0	0.0	0.00
6. englanti	10	0.1	0.19	0.19	1	0.1	0.02
7. saksa	8	0.0	0.15	0.16	1	0.1	0.02
0. ei tietoa	145	0.9	2.72	2.76	15	1.0	0.28
Yhteensä	16 375	100.0	307.44	335.32	1 467	100.0	27.54

Näkövammarekisterin vuositilastot 2008

2.8 Siviilisäätö ja perheasema

Siviilisäätötieto saadaan sekin suoraan väestön keskusrekisteristä vuosipäivityksen yhteydessä. Taulukon 14 mukaan rekisteröidyistä näkövammaisista 24.6 % on naimattomia, 30 % on naimisissa, eronneita on 10 % ja leskiä 35.5 %. Uusien rekisteröityjen joukossa on vuonna 2008 erityisen paljon leskiä (lähes 41.9 %) ja erityisen vähän naimattomia (15 %).

Väestön jako siviilisäädyn mukaan em. ryhmiin alkaa olla jo aikansa elänyt. Tämän vuoksi ei julkisessa jakelussa ole enää koko väestön jakaumaa siviilisäädyn suhteen, joten vertailua ei voi

tehdä. Perheasema antaa paremman kuvan henkilön perhepiirin rakenteesta. Tieto perheasemasta sisältyy näkövammarekisterissä tehtyihin erillistutkimuksiin rekisteröityjen näkövammaisten sosiaalisesta asemasta. Tutkimusten aineisto on kerätty yhdistämällä näkövammarekisteritietoihin henkilötunnusten avulla perustiedot sosiaalisesta asemasta koko väestön tiedot sisältävistä väestö- ja asuntolaskennan tietokannoista. Näiden tutkimusten aineistot kuvaavat sosiaalista asemaa vuosina 1985 (osin 1988), 1995, 2000 ja 2005.

Taulukko 14. Rekisteröityjen näkövammaisten siviilisäätö. Lukumäärä, %-jakauma, vakioimaton sekä ikä- ja sukupuolivakioitu prevalenssi ja vakioimaton insidenssi 100 000 henkeä kohden, kaikki rekisteröidyt sekä uudet rekisteröidyt vuonna 2008

	Kaikki rekisteröidyt 31.12.2008				Uudet rekisteröidyt 2008		
	lkm	%	vakioimaton preval.	vakioitu prevalenssi	lkm	%	vakioimaton insid.
Naimaton	4 022	24.6	75.51	79.07	220	15.0	4.13
Naimisissa	4 879	29.8	91.60	88.66	467	31.8	8.77
Eronnut	1 632	10.0	30.64	33.21	165	11.2	3.10
Leski	5 816	35.5	109.19	133.87	614	41.9	11.53
Ei tietoa	26	0.2	0.49	0.51	1	0.1	0.02
Yhteensä	16 375	100.0	307.44	335.32	1 467	100.0	27.54

Näkövammarekisterin vuositilastot 2008

Taulukossa 15 esitetään rekisteröityjen näkövammaisten kuuluminen perheeseen perheaseman mukaan ikäryhmittäin ja taulukossa 16 vastaava jakautuma perhetyypin mukaan. Tiedot ovat vuodelta 2005. Henkilöt jaotellaan perheaseman mukaan neljään ryhmään: henkilö on perheessä joko (1) lapsen asemassa tai (2) puolisona tai lapsen vanhemman asemassa, (3) perheisiin kuulumattomana tai (4) laitosväestöön kuuluvana tai perheasema on tuntematon. Perheeseen kuuluvien osuus laskee siirryttäessä nuoremmista ikäluokista vanhempiin. 65 vuotta täyttäneistä näkövammaisista enää kolmannes kuuluu perheisiin. Vastaavasti perheisiin kuulumattomien osuus kasvaa. 15 - 24-vuotiaista vii-

dennes ei kuulu perheeseen, mutta 65 vuotta täyttäneistä tähän ryhmään kuuluu jo lähes 60 %. Eniten perheessä puolison tai lapsen vanhemman asemassa olevia on ikäryhmissä 25 - 44-vuotiaat (46 %) ja 45 - 64-vuotiaat (58 %).

Vertailutietoa koko väestöön ei vuodelta 2005 ole saatavilla, mutta vuoden 2000 jakaumien perusteella voidaan todeta, että näkövammaiset ovat muuta väestöä pitempään perheessä lapsen asemassa, perheisiin kuulumattomina tai laitosväestöön kuuluvina. Vastaavasti näkövammaiset elävät muuhun saman ikäiseen väestöön verrattuna harvemmin perheissä puolisona tai lapsen vanhempana.

Taulukko 15. Rekisteröityjen näkövammaisten kuuluminen perheeseen perheaseman mukaan ikäryhmittäin vuonna 2005. %-jakaumat

	Ikäryhmä					Kaikki	
	0-14 %	15-24 %	25-44 %	45-64 %	65+ %	%	lkm
Kuuluu perheeseen - puolison tai lapsen vanhemman asemassa	95.7	72.6	61.0	61.3	32.8	43.3	5 909
-lapsen asemassa	-	6.3	46.1	58.4	32.8	35.5	4 849
Perheeseen kuulumaton	95.7	66.3	14.9	2.7	-	7.8	1 060
Muu tai tuntematon perheasema	-	20.3	33.2	35.5	59.1	49.7	6 785
Yhteensä	4.3	7.2	5.8	3.5	8.1	7.1	963
N = 13 657	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	13 019

Näkövammarekisterin vuositilastot 2008

Perhetyyppejä on kolme: lapsettomat avio- tai avoparit, avio- tai avoparit, joilla on lapsia sekä yksinhuoltajaperheet. Alle 15-vuotiaista 77 % elää perheessä, jossa vanhemmat ovat avio- tai avoliitossa. Yksinhuoltajaperheissä elää 19 %. Kummankin ryhmän osuudet laskevat siirryttäessä

vanhempiin ikäryhmiin. Lapsettomien parien perheissä elää 15 - 24-vuotiaista 5 %. Osuus kasvaa siirryttäessä vanhempiin ikäryhmiin. Ikäryhmässä 45 - 64-vuotiaat näitä on 39 %. 65 vuotta täyttäneistä tähän ryhmään kuuluu neljännes ikäluokasta (taulukko 16).

Taulukko 16. Rekisteröityjen näkövammaisten kuuluminen perheeseen perhetyypin mukaan ikäryhmittäin vuonna 2005. %-jakaumat

	Ikäryhmä					Kaikki	
	0-14	15-24	25-44	45-64	65+	%	lkm
	%	%	%	%	%		
Kuuluu perheeseen, jossa	95.7	72.6	61.0	61.3	32.8	43.3	5 909
- avio- tai avopari ei lapsia	-	5.0	15.3	38.9	25.4	24.8	3 382
- avio- tai avopari + lapsia	77.0	51.9	36.7	17.1	2.5	12.3	1 680
Yksinhuoltaja sekä lapsia	18.6	15.7	9.1	5.1	4.9	6.2	847
Perheeseen kuulumaton	4.3	27.4	39.0	38.9	67.2	56.7	7 748
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	13 657
N = 13 657							

Näkövammarekisterin vuositilastot 2008

2.9 Koulutusaste ja koulutusalat

Myös tieto rekisteröityjen näkövammaisten koulutusasteesta on peräisin näkövammarekisterin omista erillistutkimuksista. Taulukossa 17 ja kuviossa 10 esitetään näkövammaisten koulutusastetta vuosina 1995 ja 2000 ja 2005 kuvaavien tietojen vertailukohtena koko väestön koulutusastejakaumat samoilta vuosilta.

Vuonna 2005 työkäisistä rekisteröidyistä näkövammaisista 41 % oli saanut vain perusasteen koulutuksen (29 % koko väestössä). Keskiasteen koulutuksen saaneiden osuus oli näkövammaisilla 43 %, samoin kuin koko väestössäkin. Korkea-asteen osuus

oli näkövammaisilla 17 % (28 % koko väestössä). Rekisteröityjen näkövammaisten koulutusaste on näiden lukujen valossa edelleenkin alhaisempi kuin koko väestöllä keskimäärin.

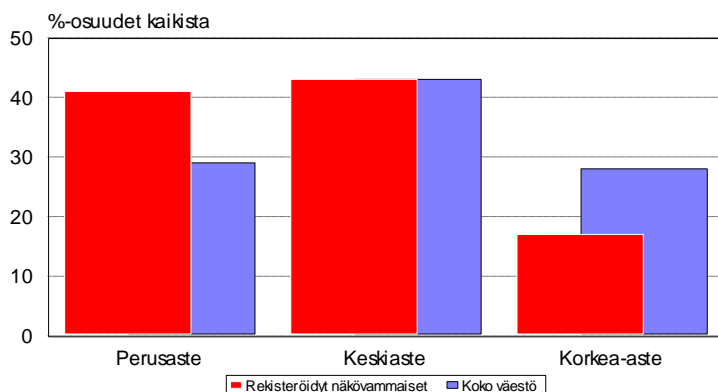
Vuosien 1995, 2000 ja 2005 jakaumia verrattaessa havaitaan, että näkövammaisten koulutusaste on noussut. Koko väestön koulutustaso on noussut jonkin verran enemmän, joten ero koko väestöön on jopa kasvanut. Korkea-asteen osalta ero on pienentynyt, mutta niiden osalta, joilla ei ole tutkintoa lainkaan, on ero koko väestöön kasvanut.

Taulukko 17. Työkäisten (15 – 64 v) rekisteröityjen näkövammaisten koulutusaste, %-osuudet, vuosina 1995, 2000 ja 2005 sekä vertailu koko väestön työkäisiin

Koulutusaste	Näkövammaiset			Koko väestö		
	1995	2000	2005	1995	2000	2005
Perusaste (ei tutkintoa)	46.7	44.0	40.6	37.8	33.0	29.0
Keskiaste	46.7	41.2	42.6	48.5	40.9	42.8
Korkea-aste	6.5	14.8	16.8	13.7	26.1	28.2
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Tutkimuksessa mukana olleiden lukumäärä	3 267	3 667	3 744			

Näkövammarekisterin vuositilastot 2008

Kuvio 10. Koulutusastevertailu, rekisteröidyt näkövammaiset ja koko väestö vuonna 2005

Näkövammarekisterin vuositilastot 2008

Taulukossa 18 esitetään työkäisten rekisteröityjen näkövammaisten jakauma koulutusaloittain vuosina 1995, 2000 ja 2005. Vertailua koko väestöön ei ole tässä tehty. Tutkinnon suorittaneilla tekniikan koulutus näyttää olevan suosituin ala, sen osuus on vaihdellut tarkastelukautena 17 %:n molemmin puolin. Toisella sijalla on kaupallinen tai yhteiskuntatieteellinen koulutus, jonka osuus on vaihdellut 12 %:n molemmin puolin. Terveys- ja sosiaalialojen koulutus on kolmannella sijalla, sen osuus on vuonna 2005 11 %. Osuus on ollut kasvussa. Palvelualojen koulutuksen

on saanut 6 % rekisteröidyistä näkövammaisista. Pelkän ns. yleissivistävän koulutuksen saaneita on runsaat 4 %. Tähän luetaan mm. ylioppilastutkinto ilman lisäkoulutusta. Humanistisen tai taidealan koulutuksen saaneita on runsaat 3 % ja tämän ryhmän osuus on koko ajan noussut. Maa- tai metsäalan koulutuksen saaneita on tarkasteluviuosina ollut vajaat 2 % ja kasvatustieteellisen tai opettajakoulutuksen saaneita alle 1 %. Muut 41 % on vain perusasteen koulutuksen saaneita ilman minkään erityisalan koulutusta.

Taulukko 18. Työkäisten (15 – 64 v) rekisteröityjen näkövammaisten koulutusalat, %-osuudet vuonna 1995, 2000 sekä 2005

Koulutusala	1995	2000	2005
Perusasteen koulutus (ei tutkintoa)	46.7	44.0	40.6
0 Yleissivistävä koulutus	3.9	4.4	4.1
1 Kasvatustieteellinen ja opettajankoulutus	1.1	0.6	0.6
2 Humanistinen ja taidealan koulutus	1.9	2.6	3.2
3 Kaupallinen ja yhteiskuntatieteellinen koulutus	12.5	11.6	12.3
4-5 Luonnontieteellinen koulutus		2.3	3.1
5 Tekniikan koulutus	17.3	16.9	17.0
6 Maa- ja metsätalouden koulutus	1.6	1.7	1.9
7 Terveys- ja sosiaalialojen koulutus	9.8	10.3	11.1
8 Palvelualojen koulutus	5.0	5.5	6.1
Yhteensä	100.0	100.0	100.0
Tutkimuksessa mukana olleiden lukumäärä	3 267	3 667	3 744

Näkövammarekisterin vuositilastot 2008

2.10 Työllistyminen

Taulukossa 19 ja kuviossa 11 esitetään työikäisten (15 - 64-vuotiaiden) rekisteröityjen näkövammaisten jakauma pääasiallisen toiminnan suhteen sekä vertailu koko väestön jakaumaan. Tieto perustuu em. näkövammarekisterin erillistutkimuksiin näkövammaisten sosiaalisesta asemasta. Tiedot on poimittu vuoden 2005 väestölaskennan tietokannasta. Tietoja on muunneltu siten, että on muodostettu osittain työllisten joukko niistä henkilöistä, joilla on ansio- tai yrittäjätuloja, vaikka heidät olisikin tulojen pienuuden vuoksi luokiteltu työttömiksi, opiskelijoiksi tai eläkeläisiksi. Täystyöllisten ryhmään jäävät silloin ne, joiden ansio- tai yrittäjätulot ovat suuremmat kuin eläke- ja muut tulot. Vertailutietona esiintyvään koko työikäisen väestön jakaumaan ei vastaavaa muunnosta ole voitu tehdä.

Työikäisistä näkövammaisista on täystyöllisiä 22 %, osittain työllisiä niin ikään 22 %, työttömiä alle 2 %, opiskelijoita runsaat 3 % ja eläkeläisiä 49 %. Kotiäitejä ja muita työelämän ulkopuolella olevia ryhmiä on 2 %. Korkein täystyöllisten osuus havaitaan ikäryh-

mässä 25 - 44-vuotiaat, jossa se on 34 %. Osittain työllisiä on suhteellisesti eniten 15 - 24-vuotiaissa (41 %). Tässä ikäryhmässä myös opiskelijoiden osuus on suurin (16.4 %). Eläkeläisten osuus kasvaa tasaisesti siirryttäessä nuoremmista ikäryhmistä vanhempiin. Taulukosta 19 havaitaan myös, että näkövammaisten työllistymisaste on alhaisempi kuin koko työikäisellä väestöllä. Työikäisestä väestöstä työllisiä on 68 %, työttömiä 6 % ja opiskelijoita, eläkeläisiä ja muussa elämäntilanteessa eläviä 26 %.

Täystyöllisten osuus on näkövammaisilla noussut vuoden 1995 17.8 %:sta 21.8 %:iin vuonna 2000. Vuonna 2005 osuus on samaa suuruusluokkaa. Koko väestön tasolla työllisyysluvut ovat myös nousseet. Kun näkövammaisten täystyölliset ja osittain työlliset lasketaan yhteen ja saatua osuutta verrataan koko väestön täystyöllisten osuuteen, havaitaan, että näkövammaiset yltävät 64 %:n tasoon koko väestöön nähden. Tämä ero on pysynyt jokseenkin vakiona aikaisempien vuosien lukuihin nähden.

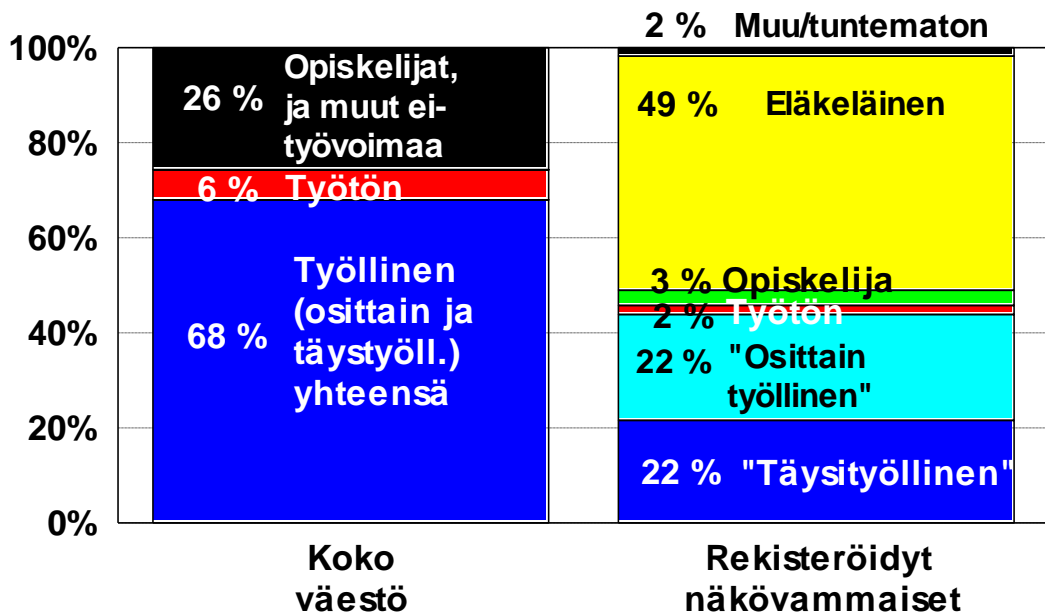

Taulukko 19. Työkäisten (15 - 64 v) rekisteröityjen näkövammaisten työllistymisaste ikäryhmittäin. %-osuudet vuonna 2005 sekä vertailu koko väestön työkäisiin

Pääasiallinen toiminta	Näkövammaiset				yhteensä	Koko väestö 15 - 64 v	Vertailu- indeksi kv = ind100
	15 - 24 -vuotiaat	25 - 44 -vuotiaat	45 - 64 -vuotiaat				
Täystyöllinen	8.7	33.7	17.7	21.6	} 68.0	64	
Osittain työllinen	40.5	17.2	20.5	22.3			
Työtön	1.3	3.6	1.0	1.9	} 6.3	30	
Opiskelija	16.4	1.9	0.3	3.2			
Eläkeläinen	30.6	41.4	59.2	49.3	} 25.7	211	
Muu / tuntematon	2.6	2.2	1.3	1.8			
Yhteensä N = 3 744	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0		

Näkövammarekisterin vuositilastot 2008

Kuvio 11. Työllisyysastevertailu, rekisteröidyt näkövammaiset ja koko väestö vuonna 2005

Näkövammarekisterin vuositilastot 2008

2.11 Näkövammaisten ammatit

Täystyöllisten rekisteröityjen näkövammaisten ammattiryhmät yleisyysjärjestyksessä vuosina 2005 esitetään taulukossa 20. Selvästi yleisin ammattiryhmä on kuntahoitajan, fysioterapeutin tai toimintaterapeutin ammatti. Toisella ja kolmannella sijalla ovat erilaiset teollisen työn ammatit ja toimistotyön ammatit. Noin kolmannes täystyöllisistä työskentelee näissä ammateissa. Neljännellä sijalla ovat tietotekniikan erityisasiantuntijat, tukihenkilöt ja operaattorit. Viides, kuudes ja seitsemäs ryhmä ovat samaa suuruusluokkaa. Nämä ovat opettajat ja muut opetusalan erityisasiantuntijat (5.), perus- ja lähihoitajat, lastenhoitajat, kodinhoitajat ja henkilökohtaiset avustajat (6.) sekä sairaala-, hoito- ja keittiöapulaiset sekä siivoojat (7.). Näiden jälkeen tulevat teollisuuden ja rakentamisen avustavat työntekijät (8.), yhteiskunnan ja sosiaalialan erityisasiantuntijat (9.), sosiaalialan ohjaajat (10.), myynnin ja rahoituksen asiantuntijat (11.), yritysten ja muiden toimintayksiköiden johtajat (12.), asiakaspalvelutyöntekijät (13.), myyjät (14.), maanviljelijät, metsätyöntekijät ym. (15.), liike-elämän ja järjestöjen erityisasiantuntijat (16.), hallinnon toimihenkilöt (17.), ravintola- ja suurtaloustyöntekijät (18.) ja fysiikan, kemian ja tekniikan alan asiantuntijat (19.).

Suuremmista ammattiryhmistä hieronta-ala on vakiinnuttanut asemansa kärjessä. Teollisen työn ammatit ovat nousussa ja toimistotyö laskussa. Tietotekniikka ja opetustyö on nousussa, mutta hoitotyö laskussa. Täystyöllisten näkövammaisten pienestä joukosta johtuen vuosittaiset vaihtelut ovat kohdalaisen suuria.

Taulukossa 21 on esitetty täystyöllisten jakautuminen ammattiluokituksen pääluokkiin. Palvelu-, myynti- ja hoitotyöntekijöitä on 20 %. Tämän ryhmän osuus on laskenut. Erityisasiantuntijoita on 19.6 % ja asiantuntijoita 19.0 %. Näiden ryhmien osuudet ovat nousseet. Toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijöitä on viimeisemmän tilaston mukaan 10.9 %, kun heitä edellisessä tilastossa oli lähes 15 prosenttia. Rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöitä on vajaat 7 %. Muut ovatkin sitten pienempiä ryhmiä. Johtajia ja ylimpiä virkamiehiä on joukossa runsaat 3 %. Prosessi- ja kuljetustyöntekijöitä tasan 3 % sekä maanviljelijöitä ja metsätyöntekijöitä runsaat 2 %.

Vuoden 2000 väestölaskentaan perustuvista rekisteröityjen näkövammaisten sosiaalista asemaa kuvaavista tilastoista on julkaistu kirjallisuusluettelossa mainittu tutkimus, jota voi tiedustella näkövammarekisteristä.

Taulukko 20. Täystyöllisten työikäisten (15 - 64 v) rekisteröityjen näkövammaisten yleisimmät ammatit tai ammattiryhmät vuonna 2005 ja kehityssuunta vuoden 2000 jakaumaan

Ammatti tai ammattiryhmä	kehityssuunta
1. Kuntohoitajat, fysioterapeutit ja toimintaterapeutit	+ /-
2. Teollisen työn ammatit	+
3. Toimistotyöntekijät	-
4. Tietotekniikan erityisasiantuntijat, tukihenkilöt ja operaattorit	+
5. Opettajat ja muut opetusalan erityisasiantuntijat	+
6. Perushoitajat, lasten- ja kodinhoitajat sekä henkilökohtaiset avustajat	-
7. Sairaala-, hoito- ja keittiöapulaiset, siivoojat ym.	+ /-
8. Teollisuuden ja rakentamisen avustavat työntekijät	+
9. Yhteiskunta- ja sosiaalialan erityisasiantuntijat	+
10. Sosiaalialan ohjaajat	+
11. Myynnin ja rahoituksen erityisasiantuntijat	-
12. Yritysten ja muiden toimintayksiköiden johtajat	+
13. Asiakaspalvelutyöntekijät	-
Maanviljelijät, metsätyöntekijät ym.	-
Myyjät	+ /-
16. Liike-elämän ja järjestöjen erityisasiantuntijat	+
17. Hallinnon toimihenkilöt	+ /-
Ravintola- ja suusrtaloustyö	-
18. Fysiikan, kemian ja tekniikan alan asiantuntijat	+

Näkövammarekisterin vuositilastot 2008

Taulukko 21. Täystyöllisten työikäisten (15 - 64 v) rekisteröityjen näkövammaisten jakautuminen ammattiluokituksen pääluokkiin. %-osuudet vuosina 2000 ja 2005 sekä vertailu koko väestön jakaumaan ja vertailuindeksi

Pääluokka	Rekisteröidyt näkövammaiset		Koko väestö	Vertailu- indeksi
	2000	2005		
1. Johtajat ja ylimmät virkamiehet	2.1	3.2	3.4	93
2. Erityisasiantuntijat	18.5	19.6	16.1	122
3. Asiantuntijat	14.6	19.0	18.1	105
4. Toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijät	14.6	10.9	8.0	136
5. Palvelu, myynti- ja hoitotyöntekijät	22.1	20.0	16.4	122
6. Maanviljelijät, metsätyöntekijät ym.	2.3	2.2	4.0	55
7. Rakennus, korjaus- ja valmistustyöntekijät	7.0	6.6	11.2	59
8. Prosessi- ja kuljetustyöntekijät	3.9	3.0	10.2	29
9. Muut työntekijät	10.3	15.6	9.7	161
tuntematon ammatti	4.5	-	2.8	0
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	

Koko väestön luvuissa 1 % on 65 vuotta täyttäneitä, luvut ovat vuodelta 2004

Näkövammarekisterin vuositilastot 2008

2.12 Käytetyt lähteet ja alan kirjallisuutta

Bruce Ian et al. (1991). *Blind and Partially Sighted Adults in Britain: the RNIB Survey*. HMSO Publications Centre. London.

Hirvelä Heli ja Laatikainen Leila (1995). *Prevalence and Visual Consequences of Macular Changes in a Population Aged 70 Years and Older*. *Acta Ophthalmol. Skand.* 1995;73:105-110.

Häkkinen Leena (1984). *Vision in the Elderly and Its Use in the Social Environment*. *Scand J Soc Med* 1984 Suppl 35:5-60.

Kansainvälisen Vammaisten Vuoden 1981 Suomen komitean mietintö (1982:35). Helsinki.

Leonard Robin (2001). *Statistics on Visual Impairment: A Resource manual*. Arlene R. Gordon Research Institute of Lighthouse International.

Multimedia Samvirke (1993). *Regjeringens handlingsplan for funksjonshemmede 1994 - 97*. Oslo.

Näkövammaisuus 2000 –kutsuseminaarin raportti (1988). Näkövammaisten Keskusliitto ry. Helsinki.

Ojala Matti (2001). WHO:n uusi toimintakykyluokitus ICF. *Kuntoutus* 3/2001, s. 49-57.

Ojamo Matti (2005). *Rekisteröityjen näkövammaisten sosiaalinen asema vuonna 2000*. Näkövammaisten Keskusliiton julkaisuja 1/2005. Helsinki.

Stakes (2004). *Tietojen ilmoittaminen näkövammarekisteriin. Ohjeita ja luokituksia 2004:5*.

Synskadades Riksförbund (1990). *Living in Sweden with a Visual Handicap*. Enskede.

Vannas Salme ja Raivio Terhi (1963). *Sokeuden syistä Suomessa*. *Duodecim* 1963;79:850-60.

World Health Organization (1980). *International Classification of Impairments, Disabilities, and Handicaps. A Manual of Classification*. Geneva.

World Health Organization. *The Prevention of Blindness (1973)*. Technical Report Series No 518. Geneva.

STAKES
NÄKÖVAMMAREKISTERI
 PL 63, 00030 IIRIS
 PUH. (09) 396 041, FAXI (09) 3960 4720

ILMOITUS NÄKÖVAMMAREKISTERILLE
 pysyvästi näkövammaisesta henkilöstä, jonka paremman silmän
 korjattu visus on alle 0.3 tai jolla on muu vastaava näön alentuma.
 (Näkövammarekisteri täyttää lomakkeen tummennetut kohdat)

1. HENKIÖ- TIEDOT	Henkilötunnus		☐ L	☐ M	☐ K
	Sukunimi	Etunimet			
2. DIAGNOOSI	Näkövamma aiheuttaneet diagnoosit. Kohtaan 1 välitön näkövamma syy, eli se sairaus, joka on viimeksi huonontanut paremman silmän näköä.				
	1.				
	2.				
	3.				
3. LISÄVAMMAT TAI PITKÄ- AIKAIS- SAIRAUDET	☐ Liikuntavamma	☐ Diabetes:	☐ Ei tietoa monivammaisuudesta		
	☐ CP-vamma	☐ insuliini	☐ Muu vamma t.sairaus, mikä		
	☐ Kuulovamma	☐ muu hoito			
	☐ Kehitysvamma	☐ ei tietoa hoidosta			
	Lisätietoja				
4. ETIOLOGIA Ilmoitetaan ellei käy ilmi näkövamma diagnoosista	☐ Ikääntyminen	☐ Diabeettinen retinopatia:	☐ Myopia	☐ Ei tietoa etiologiasta	
	☐ Perinnöllinen	☐ proliferatiivinen	☐ Kasvain	☐ Muu etiologia, mikä:	
	☐ Raskaudenaikainen	☐ ei proliferatiivinen	☐ MS-tauti		
	☐ Perinataalinen	☐ ei tietoa	☐ Tulehdus		
	☐ Keskosuus		☐ Tapaturma		
	Lisätietoja				
5. VAMMAISUU- DEN KESTO	Milloin näkövammautunut		<input type="text"/>	<input type="text"/>	☐ Ei tietoa
			kk	vuosi	
6. NÄÖN- TARKKUUS	OIKEA SILMÄ		VASEN SILMÄ		
	Näön- tarkkuus:	<input type="text"/>	☐ Ei tietoa	Näön- tarkkuus:	<input type="text"/>
7. NÄKÖ- KENTTÄ	NÄKÖKENTÄN HALKAISIJA		NÄKÖKENTÄN HALKAISIJA		
	☐ Alle 20°	☐ Homonymi hemianopsia	☐ Alle 20°	☐ Homonymi hemianopsia	
	☐ Alle 10°	☐ Ei tietoa	☐ Alle 10°	☐ Ei tietoa	
8. ILMOITTAJA	Aika ja paikka				Sv nro
	Allekirjoitus				Leima
	Nimen selvennys				
	Toimipaikan osoite				
	Sairaala tai vastaava	☐	Yksityisvastaanotto	☐	
Lisätietoja					

Tämä sivu lähetetään näkövammarekisterille, kopio jää lähettäjälle

STAKES lomake 420/1998

NÄKÖVAMMAREKISTERIN ILMOITUSLOMAKKEEN TÄYTTÖOHJEET

MIKÄ ON NÄKÖVAMMAREKISTERI

Näkövammarekisteri on lääkintöhallituksen perustama rekisteri, jonka tarkoituksena on näkövammojen levinneisyyden, epidemiologian, ennaltaehkäisyn ja hoidon, kuntoutuksen sekä erityispalvelujen käytön ja tarpeen selvittäminen. Lääkintöhallituksen ja sittemmin sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (STAKES) kanssa solmimansa sopimuksen mukaisesti Näkövammaisten Keskusliitto ry. (NKL) on sitoutunut ylläpitämään rekisteriä.

Rekisteritoimintaa säätelevät laki (556/89) ja asetus (774/89) terveydenhuollon valtakunnallisista henkilörekistereistä.

Rekisterin toimintaa valvoo johtoryhmä, johon STAKES sekä NKL nimeävät jäsenet. Rekisterin asianmukaisesta hoidosta ja salassapitoon kuuluvista asioista on lääketieteellisten kysymysten osalta henkilökohtaisesti vastuussa lääkäri, jonka STAKES on hyväksynyt rekisterin hoitajaksi.

Näkövammarekisterin sisältämät tiedot ovat salassapidettäviä, eikä yksityistä näkövammaista koskevia tietoja luovuteta kenellekään ilman lupaa.

ILMOITUS NÄKÖVAMMAISESTA

Näkövammaisena rekisteriin ilmoitetaan **pysyvästi näkövammainen henkilö, jonka paremman silmän korjattu näöntarkkuus on vähemmän kuin 0.3 tai jolla on muu vastaava näön alentuma.** Ilmoitus tehdään sekä kaikista uusista tapauksista, että myös sellaisista vanhoista tapauksista, joissa näkö on merkittävästi muuttunut tai joiden mahdollinen aiempi ilmoittaminen on epäselvää.

Ilmoituksen näkövammaisesta tekee silmätautien erikoislääkäri tai sairaalan silmätautien yksikkö. Ilmoituslomakkeen voi täyttää myös esimerkiksi sairaalan kuntoutusohjaaja tai näönkäytönopettaja, mutta lomakkeen sisällön varmentaa silmäyksikön lääkäri allekirjoituksellaan.

Ilmoituslomakkeen **päällimmäinen sivu** lähetetään suoraan näkövammarekisterin osoitteeseen. Alimmainen sivu jää lähettäjälle. Postimaksua ei tarvitse maksaa, jos lähettäjä käyttää rekisteristä saatavia valmiiksi painettuja palautuskirjekuoria. Rekisteristä saa tarvittaessa lisää ilmoituslomakkeita. Yhteystiedot löytyvät lomakkeen etusivulta.

Lisätietoja antaa rekisterin vastaava lääkäri.

ILMOITUSLOMAKKEEN TÄYTTÖOHJEET

Kohta 1. HENKILÖTIEDOT

Potilaan nimi ilmoitetaan mahdollisimman täydellisenä, myös entiset nimet, mikäli ne ovat tiedossa. **Henkilötunnus** on erityisen tärkeä tieto lomakkeella olevien tietojen tarkastuksessa ja tallentamisessa. Voidaan käyttää myös henkilötiedot sisältävää tarraa.

Kohta 2. DIAGNOOSI

Näkövamman aiheuttanut diagnoosi tai diagnoosit ilmoitetaan mahdollisimman tarkasti ja täydellisesti niiden sairauksien osalta, jotka ovat potilaan näköä huonontaneet. Ensimmäiseksi diagnoosiksi merkitään välitön näkövammaman syy, eli se sairaus, joka on viimeksi huonontanut potilaan paremman silmän näköä niin, että hänestä on tullut näkövammainen. Diagnoosinumeroa ei tarvitse merkitä, koska näkövammarekisteri käyttää omaa diagnoosikooditustaan.

Lomakkeeseen merkitään myös oireyhtymä, jonka osana silmänsairaudet ovat, esim. cataracta congenita (syndroma rubeotica).

Kohta 3. MONIVAMMAISUUS

Tässä kohdassa ilmoitetaan rastimalla asianomaiset ruudut, onko potilaalla jokin muu vamma tai sairaus, jolla on merkitystä näkövammaisuutta arvioitaessa.

Kohta 4. ETIOLOGIA

Näkövamman etiologia merkitään rasteilla asianomaisiin ruutuihin. Mikäli tarkempi etiologia on tiedossa, se ilmoitetaan myös.

Kohta 5. VAMMAISUUDEN KESTO

Ilmoitetaan vammautumisvuosi (ja kuukausi).

Kohta 6. NÄÖNTARKKUUS

Näöntarkkuus ilmoitetaan parhaalla refraktiokorjauksella.

Kohta 7. NÄKÖKENTTÄ

Näkökenttätutkimus oletetaan tehdyn Goldmannin perimetrillä V/4 tai vastaavalla menetelmällä.

Kohta 8. ILMOITTAJA

Annetaan ilmoittajan yhteystiedot. Merkitään onko kyseessä sairaala tai yksityisvastaanotto.